

Україна: події, факти, коментарі
2008
№ 3
ЗМІСТ

Коротко про головне

**12–13 лютого проходить робочий візит до Російської Федерації
Президента України В. Ющенка**

Аналітика

Ю. Якименко, мол. наук. співроб.

Україна на пути в ВТО: заключительный этап

Ю. Гранчак, канд. іст. наук, заввідділу НБУВ

Ситуация в Верховной Раде в комментариях и прогнозах

Ю. Половинчак, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

Перші кроки Кабінету Міністрів

Ю. Тимошенко: білі починають і ... ?

О. Ворошилов, канд. іст. наук, старш. наук. співроб.

**Программа деятельности правительства "Украинский прорыв: для
людей, а не политиков" в оценках экспертов**

Партійна позиція

А. Потіха, наук. співроб.

Партія регіонів у сучасних умовах

Проблеми інформатизації

Матеріали наукової конференції

„Глобальна модернізація і сталий розвиток: соціальні імперативи і економічні стратегії”

С. Кулицький, канд. екон. наук, старш. наук. співроб.

**Інформаційно-аналітична діяльність як інструмент забезпечення
сталого розвитку української економіки за умов глобалізації**

До уваги держслужбовця

С. Горбань, зав. сектору НБУВ

Ю. Левченко, бібліограф 1 кат.

Бій під Крутами 29 січня 1918 р.

За матеріалами газет 1993–2008 рр. (фонди НБУВ)

12–13 лютого проходить робочий візит до Російської Федерації Президента України В. Ющенка

Головна мета візиту – участь у засіданні Українсько-Російської міждержавної комісії. У складі офіційної делегації секретар Ради національної безпеки і оборони України, секретар Української частини комісії Р. Богатирьова, міністр закордонних справ України, голова Української частини Підкомітету з міжнародного співробітництва В. Огризко, перший віцепрем'єр-міністр України О. Турчинов, міністр освіти і науки України, голова Української частини Підкомітету з питань гуманітарного співробітництва І. Вакарчук, міністр оборони України, голова Української частини Підкомітету з питань безпеки Ю. Єхануров, заступник глави Секретаріату Президента України О. Чалий.

Сьогодні, 12 лютого, Президент України В. Ющенко зустрівся з Президентом РФ В. Путіним у форматі віч-на-віч. Президенти двох країн обговорили питання торговельно-економічного співробітництва між країнами, гуманітарної та енергетичної співпраці.

Напередодні візиту під час зустрічі Президента з Головою Верховної Ради А. Яценюком та Прем'єр-міністром Ю. Тимошенко, В. Ющенко наголосив, що важливим питанням порядку денного українсько-російських переговорів стануть взаємовідносини в газовій сфері. «Це питання неодмінно постане в діалозі двох Президентів», – сказав глава держави.

Після завершення зустрічі розпочнеться засідання Українсько-Російської міждержавної комісії. Після завершення засідання запланована церемонія підписання двосторонніх документів: «Плану дій Україна – Росія до 2009 р. (першочергові заходи у двосторонніх відносинах)» та «Протоколу другого засідання Українсько-Російської міждержавної комісії». План дій, зокрема, передбачає реалізацію спільних проектів у сферах економічної взаємодії, соціального захисту громадян України та Росії, гуманітарної політики; питання, що стосуються прикордонного й міжрегіонального співробітництва та розробку спільних проектів у контексті підготовки до проведення чемпіонату Євро-2012 і зимової Олімпіади-2014.

Також 12 лютого глава Української держави проведе зустріч з головними редакторами провідних російських ЗМІ в Державному інформаційному агентстві «ІТАР-ТАСС».

13 лютого в Москві Президент України зустрінеться з представниками української громади, ознайомиться з діяльністю Культурного центру України у Москві та покладе квіти до пам'ятника Тарасові Шевченку (**Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2008. – 12.02).**

Украина на пути в ВТО: заключительный этап

Украина практически завершила свой путь во Всемирную торговую организацию – на заседании Генерального совета ВТО в Женеве 5 февраля был подписан соответствующий протокол. Полноправным членом ВТО Украина сможет стать через 30 дней после ратификации документа Верховной Радой.

О готовности Украины ко вступлению во Всемирную торговую организацию (ВТО) Премьер-министр Ю. Тимошенко заявила еще в декабре, когда новым членам Кабинета Министров еще предстоял полный анализ документов и проблем, связанных со вступлением Украины в ВТО. Президент В. Ющенко тогда же прогнозировал, что Украина войдет в ВТО до марта 2008 г.

20 января Президент В. Ющенко заявил, что вступление Украины в ВТО принесет государству 1,5–1,8 % прироста ВВП. „Вступление страны в ВТО – выход в одно правовое поле с другими участниками бизнеса на всех континентах. Это дает преимущества примерно в 1,5–1,8 % прироста ВВП, то есть речь идет о миллиардных выигрышах, которые встретит украинская национальная экономика в разных секторах”, – сказал Президент. В. Ющенко также отметил, что вступление в ВТО – не самоцель, „это наш приоритет”. „Мы должны быть в ВТО, поскольку это комплимент Украине”, – добавил глава государства.

В. Ющенко поручил Кабинету Министров сделать все возможное для завершения процесса вступления Украины во Всемирную торговую организацию в феврале. Кроме того, Президент запретил правительству Ю. Тимошенко инициировать пересмотр договоренностей, заключенных предыдущим Кабмином со странами-членами Всемирной торговой организации.

Напомним, что в начале декабря ВТО отложила рассмотрение заявки Украины на вступление в организацию (до 20 декабря). Основной причиной переноса рассмотрения заявки Украины стала неурегулированность вопроса с ЕС относительно экспортных пошлин. Компромисс в этом вопросе был достигнут 16 января. Таким образом, по заявлениям СМИ, было преодолено последнее препятствие на пути Украины во Всемирную торговую организацию.

До удовлетворения требований ЕС к Украине относительно экспортных пошлин, первоочередными мерами, необходимыми Украине для успешного завершения переговорного процесса с ВТО, считалось заключение двусторонних протоколов со странами-участницами ВТО Киргизстаном и Гватемалой.

Двусторонний протокол о вступлении во Всемирную торговую организацию с Киргизстаном был подписан Украиной в середине ноября прошлого года. Президент В. Ющенко, указав, что „все процедурные моменты сняты”, заявил, что Украина решила вопрос вступления в ВТО.

В соответствии с заключенным договором, Кабмин, в частности, обязался выплатить Киргизстану гуманитарную помощь 27,3 млн долл.

Комитет по вопросам экономической политики и европейской интеграции одобрил проект постановления Кабмина о выделении гуманитарной помощи Киргизстану. Согласно постановлению, Киргизской республике планируется перечислить гуманитарную помощь в размере 138 млн грн (27,3 млн долл.) для ликвидации последствий землетрясения, приведшего к разрушениям. Министр иностранных дел Украины А. Яценюк заявил тогда, что у Украины „нет преград, в крайнем случае по состоянию на сегодняшний день, для того, чтобы Украина до конца текущего года стала членом ВТО”. А. Яценюк отметил, что переговоры с Киргизстаном о подписании необходимого протокола были очень сложными. „Мы можем констатировать, что правительственная делегация во главе с Азаровым сделала все, что необходимо было сделать”, – сказал он. Отвечая на вопрос о том, что Киргизстан одним из условий подписания протокола называл признание Украиной государственного долга, А. Яценюк заявил: „Украина не признавала и не признает, и не будет признавать как межгосударственные долги, которые были созданы в 1992–1993 гг.”. Украина заявляла, что такой долг является не государственным, а корпоративным. Сумма долга составляла около 27,3 млн долл.

53-й и последний двусторонний протокол о доступе на рынки товаров и услуг, что необходимо для вступления Украины во Всемирную торговую организацию, Украина также в ноябре подписала с Гватемалой.

Последнее требование Европейского Союза относительно вступления Украины в ВТО, как отмечалось выше, касалось пересмотра регуляции по экспортной таможенной пошлине, о чем стало известно 28 ноября. Это требование вызвало довольно неоднозначную реакцию со стороны экспертов. В частности, директор департамента подготовки стратегических решений компании „2К Аудит – Деловые консультации” М. Маркартур, комментируя блокирование Евросоюзом вступления Украины в ВТО, заявил: „Это совершенно беспрецедентное требование, которое ни разу не предъявлялось ни одной стране (...) поведение Евросоюза в данном случае действительно выходит за рамки мировой практики”. „Поведение Евросоюза тем более странно, что ЕС сам лоббировал продвижение Украины „на Запад”, в частности, скорейшее вступление в ВТО”, – добавил эксперт. Он отметил, что в отчете рабочей группы по вступлению Украины в ВТО, кроме вопроса об отмене экспортных пошлин, больше не осталось ни одной претензии к Украине. „Однако для вступления Украины в ВТО в 2007 г. рабочая группа должна одобрить итоговый отчет до 19 декабря. Теперь же, скорее всего, рассмотрение заявки Украины может быть перенесено на следующее заседание Генсовета ВТО в начале 2008 г.”, – пояснил М. Маркартур.

В ответ на требование ЕС в свое время первый вице-премьер, министр финансов Украины Н. Азаров заявил, что Украина готова отменить экспортные таможенные пошлины после вступления в силу договора о зоне свободной торговли с ЕС. При этом Н. Азаров отметил, что среди членов ВТО нет одинакового понимания отмены экспортных пошлин, а устав ВТО и прочие

документы этой организации не требуют их отмены. Требование ЕС об отмене таможенных пошлин он назвал „искусственным препятствием на пути вступления Украины в ВТО”.

4 декабря в то время действующий министр экономики А. Кинах заявил, что Украина надеется урегулировать вопрос относительно экспортных пошлин с Евросоюзом до заседания Генерального совета ВТО, которое запланировано провести в 20-х числах декабря. Из-за неурегулированности этого вопроса заседание рабочей группы по вступлению Украины в ВТО, запланированное ранее на конец ноября, не состоялось. 7 декабря представитель Еврокомиссии К. Хуманн сообщил, что шестой раунд переговоров между Украиной и ЕС относительно нового усиленного соглашения перенесен на январь.

А. Кинах подчеркнул, что Украина не должна идти на уступки в переговорах с Европейским Союзом по экспортным пошлинам для скорейшего вступления во Всемирную торговую организацию. „Для нас принципиален вопрос, связанный с вопросом экспортных пошлин”, – сказал он. При этом А. Кинах отметил, что Украина уже донесла до ЕС свою позицию, которая заключается в готовности отменить экспортные пошлины в торговле с ЕС после создания зоны свободной торговли между Украиной и ЕС. Он подчеркнул также, что Украина на сегодняшний день выполнила все обязательства для вступления в ВТО за исключением урегулирования с ЕС вопроса по экспортным пошлинам. По его мнению, при рассмотрении вопросов, которые еще оставались нерешенными для вступления Украины в ВТО, приоритетом должна была стать защита и поддержка внутреннего рынка. „Рассматривая требования ЕС, необходимо понимать, что на всех этапах вступления в ВТО Украина должна прежде всего руководствоваться национальными интересами, отстаивая приоритеты развития национальной экономики”, – отмечал А. Кинах. По его мнению, Украина могла взять на себя обязательство отказаться от введения новых экспортных пошлин и повышения существующих после создания зоны свободной торговли с ЕС. „При условии ведения профессионального и равноправного диалога у нас есть высокие шансы достичь компромисса”, – сказал А. Кинах.

В середине декабря Украина и Европейский Союз достигли договоренности о принципах применения экспортных пошлин, которых Украина будет придерживаться в рамках Соглашения о свободной торговле с ЕС. Об этом сообщил заместитель министра экономики Украины В. Пятницкий по итогам переговоров в Брюсселе, где он провел встречи с экспертами и комиссаром ЕС по вопросам торговли П. Мендельсоном.

„Мы приняли законодательство, предусматривающее постепенное снижение экспортных пошлин, которые у нас есть, и оно (снижение) начнется после вступления в ВТО. Сейчас в многостороннем порядке обсуждаются технические формулировки, поскольку нормы применения пошлин будут действовать не только в отношении ЕС, но и в отношении всех стран-членов ВТО. Поэтому и идет поиск наиболее оптимальных формулировок, и никак нельзя рассматривать ситуацию как конфликт с ЕС”, – подчеркнул В. Пятницкий. „Просто в рамках ВТО некоторые правила находятся в процессе

разработки или достаточно размыты. Там, где нет размытых правил, находить формулу легче, там, где есть размытость, – там есть и сложности. Мы не хотим создать ситуацию, когда действующие формулировки могли бы допускать различные трактовки. Сейчас мы как раз и работаем над тем, чтоб такое возникнуть не могло”, – отметил В. Пятницкий. Он подчеркнул, что отношения Украины с ЕС в будущем будут регулироваться расширенным соглашением, а со странами ВТО – правилами этой организации.

20 декабря представительство Европейской комиссии в Украине, в связи с высоким уровнем внимания общественности к завершению процесса вступления Украины в ВТО, распространило заявление, в котором высказывалась уверенность, что вопросы об экспортных пошлинах будут согласованы и успешно решены в самые короткие сроки.

По состоянию на декабрь 2007 г., говорилось в заявлении, „украинская власть и Еврокомиссия проводят конструктивный поиск взаимовыгодного решения относительно ставок экспортной пошлины, которые используются Украиной”. Это решение, отметила Еврокомиссия, „проложит путь к завершению многостороннего процесса переговоров о вступлении в ВТО”. ЕС, подчеркивалось в заявлении, считает, что решение должно гарантировать исполнение графиков снижения экспортных пошлин, согласованных участниками переговоров. „Суть европейского предложения заключается в том, чтобы связать графики понижения пошлин с окончательно сниженным уровнем пошлин в рамках ВТО, что является формальным юридическим обязательством не выходить за рамки согласованных уровней таможенных ставок”, – объяснялось в заявлении. „Это предложение распространяется только на ту продукцию, к которой сейчас применяются экспортные пошлины (лом черных и цветных металлов, шкуры и кожа, семена масличных культур и живой скот), и будет полностью соответствовать ставкам пошлины, уже принятым парламентом Украины”, – говорится в документе. „Исполнение европейского предложения относительно экспортных пошлин в контексте ВТО не потребует ни новых законодательных актов, ни дальнейшего снижения ставок пошлины”, – подчеркнули представители Еврокомиссии.

16 января эта проблема была урегулирована. Таким образом, последние вопросы, которые оставались открытыми в контексте обсуждения вступления Украины в ВТО, были решены. Об этом сообщило представительство Европейской комиссии в Украине. На встрече в Лондоне комиссар ЕС по вопросам торговли П. Мендельсон и вице-премьер-министр Г. Немиря достигли согласия об окончательных условиях вступления Украины в ВТО. „Договоренность открывает Украине путь к полному присоединению к мировой торговой системе”, – сказал П. Мендельсон.

14 января председатель представительства Европейской комиссии в Украине И. Боуг заявил, что Евросоюз не выдвигал в конце 2007 г. и не намерен выдвигать в текущем году никаких новых требований к Украине в рамках ее вступления в ВТО.

Сенатор США, председатель сенатского комитета по международным делам Р. Лугар считает, что Украина станет членом Всемирной торговой

организации в этом году. „Экономическое развитие Украины проходит очень успешно, и это полностью обосновывает членство Украины в ВТО в этом году”, – сказал он.

Следует отметить, что помимо вопросов процедуры и сроков вступления Украины в ВТО, в СМИ ведется полемика относительно того, как ситуация с Украиной повлияет на процесс вступления в ВТО Российской Федерации.

Так, директор департамента подготовки стратегических решений компании „2К Аудит – Деловые консультации” М. Маркартур подчеркнул, что „для России этот нюанс имеет некоторое значение, поскольку после вступления в ВТО Украина смогла бы стать участником рабочей группы, которая бы решала, пускать ли в организацию Россию. Таким образом, Украина получила бы прекрасный рычаг для давления на РФ, который постаралась бы, во-первых, использовать на 100 %, а во-вторых, сохранить как можно на более длительное время” (то есть Украина постаралась бы держать Россию „за пределами ВТО” как можно дольше).

В связи с такими прогнозами показательно заявление Президента Украины В. Ющенко о намерении использовать предстоящее вступление Украины во Всемирную торговую организацию для укрепления украинских позиций в торговых спорах с Россией, сделанное им 31 января в интервью агентству Франс-пресс.

„Из-за желаний России присоединиться к ВТО, мы будем иметь интересные переговоры об „антидемпинговых мерах” и других „ограничениях”, наложенных Москвой на украинский экспорт”, – говорится в интервью.

По словам В. Ющенко, Украина имеет годовой дефицит свыше 6 млрд долл. в своей торговле с Россией, „из которого половина, по данным экспертов, вызвана этими ограничениями”.

В то же время обозреватели считают, что для России вступление в ВТО не особенно и нужно. Основу ее экспорта составляют товары, которые каким-либо санкциям и ограничениям на мировых рынках не подвержены (нефть, газ, никель, лес, оружие). А внутренний рынок у нее огромен и крайне привлекателен для иностранцев. Потому РФ вряд ли пойдет на уступки и может ждать ВТО бесконечно долго, пока Запад сам не уговорит Украину согласиться на вступление в ВТО РФ.

Возможность использования Украиной своего вступления во Всемирную торговую организацию как механизма давления на другие страны полностью исключил вице-премьер-министр Украины Г. Немыря. „Вступление Украины в ВТО ни в коем случае не будет использовано против любой другой страны, в том числе это касается и Российской Федерации”, – сказал Г. Немыря. По его словам, правительство Украины отвергает все спекуляции о том, что европейская интеграция страны и ее вступление в ВТО могут быть направлены против какой-либо страны или наносить вред другим государствам.

Кроме того, Г. Немыря предположил, что в случае позитивного решения по отчету рабочей группы о вступлении Украины в ВТО на заседании Генерального совета ВТО 5–6 или 7–8 февраля оно вступит в юридическую

силу после ратификации парламентом. Г. Немыря уточнил, что после этого еще будет необходимо внести технические изменения в 11 действующих законов Украины. „Такая процедура может длиться от 3 до 6 месяцев”, – добавил вице-премьер.

Напомним также, что в парламенте уже зарегистрирован проект закона о внесении изменений в некоторые законы Украины с целью снижения рисков, которые могут возникнуть в результате вступления Украины во Всемирную торговую организацию. Об этом сообщается на официальном сайте Верховной Рады Украины. Авторами законопроекта являются народные депутаты С. Терехин и И. Кириленко от БЮТ, Е. Ващук от Блока Литвина, Я. Сухий и В. Слаута от Партии регионов. Проект предложенного закона вносит изменения в Законы Украины „О налоге на добавленную стоимость” и „О стимулировании производства автомобилей в Украине”. В пояснительной записке к законопроекту отмечается, что он направлен на увеличение конкурентоспособности сельского хозяйства и автомобильной промышленности Украины в канун вступления Украины в ВТО. В частности, основными целями и задачами принятия закона является увеличение уровня занятости украинских граждан в указанных сегментах экономики и повышения качества их жизни. Также авторы законопроекта отмечают, что его реализация не нуждается в дополнительных бюджетных расходах, вместо этого принятие закона позволит адаптировать определенные отрасли к вызовам глобальной экономики и сохранить и увеличить количество рабочих мест.

Ю. Гранчак, канд. іст. наук,
завідділу НБУВ

Ситуация в Верховной Раде в комментариях и прогнозах

5 февраля Президент Украины В. Ющенко и Генеральный директор Всемирной торговой организации П. Лами подписали Протокол о вступлении Украины в ВТО.

Полноправным членом Всемирной торговой организации Украина станет после ратификации ВР до 4 июля с. г. пакета документов (Протокола о вступлении Украины в ВТО вместе с дополнениями к нему), о чем украинская сторона должна нотифицировать Секретариат ВТО. Через 30 дней после официального сообщения о ратификации Генеральный совет ВТО объявляет о приобретении Украиной полноправного членства в организации.

В то же время нынешняя ситуация в украинском парламенте не способствует оперативному принятию необходимых 11 законопроектов.

Спикер А. Яценюк 5 февраля закрыл первую и открыл вторую сессии парламента шестого созыва, однако после этого работа ВР была заблокирована депутатами Партии регионов и КПУ.

Накануне на встрече со спикером и лидерами фракций Президент В. Ющенко заявил о необходимости разблокировать работу Верховной Рады и

подтвердил, что планирует лично представить в парламенте ежегодное послание к Верховной Раде.

В то же время лидер фракции ПР В. Янукович заявил, что работа Верховной Рады будет разблокирована только после решения вопросов, касающихся НАТО и конфликта между Ю. Луценко и Л. Черновецким. В. Янукович отметил, что сначала должны быть сняты “острые вопросы”, а потом состояться выступление Президента.

При этом лидер фракции КПУ П. Симоненко подчеркнул, что деятельность парламентской коалиции направлена на раскол общества. “Дело в том, что в обществе по инициативе Президента и его политических сил, в данном случае, и Председателя Верховной Рады и Премьер-министра, усиливается провокационная деятельность этой коалиции, направленная на раскол общества. В данной ситуации провокатором выступил Президент В. Ющенко – внес эти предложения по направлению «письма трех», о котором мы имеем возможность говорить, как о письме трех провокаторов. Если человек, находящийся на таком посту, соображает, что это решение углубляет раскол, в том числе и территориальный, он никогда так не поступит. Поступит так только тот, кто преднамеренно это делает. Поэтому тройка поступила преднамеренно. Наша позиция четкая и понятная. Мы требуем от Президента уже более года, чтобы он выполнил свои конституционные полномочия. ЦИК признала более четырех миллионов подписей наших граждан на проведение по народной инициативе референдума по вопросам вступления в НАТО. И он должен это выполнить. А Президент растоптал волю четырех миллионов граждан Украины”.

Об определенной провокационной окраске «письма трех» говорят и многие обозреватели СМИ и эксперты. В частности, обращается внимание на то, что блокирование ВР на сегодня выгодно не только оппозиции, получившей прекрасный информационный повод для пиара и для демонстрации собственной значимости, но и коалиции, в первую очередь пропрезидентскому НУ – НС.

Дело в том, что в случае снятия оппозицией блокады, коалиции придется демонстрировать наличие 226 голосов, что, по мнению большинства политологов, весьма проблематично по ряду причин.

Во-первых, продолжают углубляться противоречия внутри НУ – НС. Секретариат Президента постепенно теряет контроль над “единой” фракцией. Представители “Народной самообороны” высказывают мнения, противоречащие официальной позиции Секретариата. Они выступают против создания на основе НУ – НС единой партии, против императивного мандата высказывают сомнения в целесообразности функционирования Конституционной комиссии. Кроме того, открытым остается вопрос о назначении Генерального прокурора, в чьей должности выражали заинтересованность «самообороны».

Во-вторых, повышается напряженность по линии Президент – Премьер, что неизбежно отразится и на отношениях между БЮТ и НУ – НС в коалиции. Президент не намерен усиливать позиции Ю. Тимошенко, отдавая ей в руки

приватизационную точку опоры – Фонд государственного имущества. Вместе с тем он настаивает на принятии новой версии закона о Кабинете Министров, существенно сужающей полномочия Премьера и по сути ставящей правительство в прямую зависимость от Секретариата Президента и СНБО.

Как своеобразное проявление обостряющегося противостояния между Секретариатом и Кабмином можно рассматривать более или менее активное заигрывание сторон с Партией регионов. В этом контексте показательными можно считать, с одной стороны, назначение Р. Богатыревой на пост секретаря СНБОУ, что дало повод говорить о возможном расколе в ПР и ориентации одной ее части во главе с Р. Ахметовым на Президента и его СП, а с другой – сделанное Ю. Тимошенко в интервью телеканалу “Еuronews” во время ее пребывания в Брюсселе заявление о возможности взаимодействия БЮТ и ПР. Примечательно, что глава СП В. Балоба не исключил возможность ситуативного объединения БЮТ и Партии регионов “на почве” импичмента.

В соответствии с информацией издания «MIGnews.com.ua» со ссылкой на «весьма информированные источники», закулисно стратегические решения уже приняты: Ю. Тимошенко пойдет на союз с В. Януковичем и частью “Нашей Украины”, отколовшейся от президентской платформы.

Вторая группа – “Ющенко – Ахметов – Богатырева” и отколовшаяся часть “Нашей Украины”, которая останется верна Президенту.

Анализируя первый блок “Янукович – Тимошенко”, следует отметить, что для Ю. Тимошенко такой союз грозит потерей определенной части имиджа и определенной части электората, впрочем, как и для В. Януковича. Однако и они, и их противники с президентской стороны понимают, что объединение Украины возможно только именно на основах общности. Другими словами, с целью удерживания власти, целесообразно ею делиться.

По оценкам экспертов, группа “Янукович – Тимошенко” может иметь около 50 % голосов, что достаточно для стабилизации работы парламента. «При этом источники утверждают, что В. Янукович и Ю. Тимошенко уже сошлись на схеме один Президент, другой – Премьер...», –отмечает издание.

Что касается второй группы “Ющенко – Ахметов – Богатырева”, – это не менее серьезное объединение влиятельных политиков. Однако некоторым сдерживающим фактором тут может быть неопределенность в том, какая часть пропрезидентской “Нашей Украины” останется ориентированной на В. Ющенко и пойдет за ним. Деятельность Гриценко, Зварыча, Костенко и других, их частое несогласие с позицией главы государства, его критика с их стороны не может пройти бесследно для системы НУ – НС.

Тем не менее, по прогнозам экспертов, совокупно эта группа может получить примерно 30 % голосов.

Таким образом, можно констатировать тенденцию формирования двух крупнейших политических сил и говорить об относительно стабильной работе парламента после открытого проявления этого процесса.

В-третьих, истек срок, отведенный депутатам-совместителям для определения со своим основным местом работы. Напомним, что несколько членов БЮТ и НУ – НС назначены на должности в структурах исполнительной

власти. В соответствии с недавним решением Конституционного Суда, им отводится 20 дней на то, чтобы сдать мандаты. Поэтому “демократическая коалиция” должна начать с принятия решения о сложении депутатских полномочий с чиновников Кабмина. В результате численность коалиции снижается до “порога дееспособности”, и необходимо ждать решения Центральной избирательной комиссии о направлении в Верховную Раду следующих по списку кандидатов в депутаты.

Таким образом, блокирование работы парламента в настоящее время выгодно в первую очередь Секретариату Президента и, в определенной степени, БЮТ.

Улавливающий наименьшие изменения в расстановке политсил экс-спикер В. Литвин уже предложил принять решение о самороспуске парламента шестого созыва и проведении выборов на мажоритарной основе. Вместе с тем большинство политиков и политологов понимают: сегодня в проведении досрочных выборов большинство политсил не заинтересовано.

По этому поводу видный «нунсовец» Т. Стецкив говорит: “Опасения, что разыгрывается сценарий досрочных выборов, есть. На это указывает и странное поведение А. Яценюка, который, похоже, просто не хочет проводить сессию. Но я все-таки не верю в то, что В. Ющенко на это (ропуск парламента. – Ред.) пойдет. Ведь тогда можно будет ставить крест на НУ – НСє. Потому что выборы дадут преимущество БЮТ. Остальные партии, кроме Партии регионов, в парламент вообще не пройдут”.

Один из лидеров ПР Б. Колесников также говорит, что сейчас действительно разворачивается сценарий очередных досрочных выборов. “Но могу вас заверить, он раскручивается не нами, а некоторыми членами коалиции, которые на популистских лозунгах и обещаниях, по их убеждению, укрепили свой рейтинг”, – заявил он. Не исключает досрочных выборов (“из-за политического и экономического кризиса, к которому ведет политика правительства и коалиции”) и другой видный “регионал” С. Левочкин. На вопрос, не опасается ли он, что БЮТ наберет еще больше голосов вследствие возвращения долгов Сбербанка и прочих социальных выплат, С. Левочкин выразил уверенность, что “украинское общество не станет жертвой нынешней социальной коррупции со стороны правительства”.

Как отмечает издание “Сегодня”, со ссылкой на источник информации в руководстве БЮТ, блок досрочные выборы не готовит и не желает. “Мы не будем их инициировать, потому что у всех партий будет проблема с явкой и исход выборов становится непредсказуемым. А нам такой риск, как правящей партии, не нужен. И, кроме того, та сила, которая станет инициатором перевыборов, проиграет в глазах избирателя. Единственно, кто реально хочет досрочных выборов это Партия регионов. Они жаждут взять реванш и сейчас пытаются убедить В. Ющенко распустить Верховную Раду, чтоб не дать Ю. Тимошенко довести до конца начатые реформы”, – говорит источник.

Близкий к Секретариату Президента политолог В. Карасев, анализируя сложившуюся в парламенте ситуацию, говорит, что на данный момент выборы точно не нужны Президенту и вряд ли нужны Партии регионов. “Ведь никто,

криме Ю. Тимошенко, к перевыборам сейчас не готов». По его прогнозам, работу Верховной Рады будут поддерживать до конца весны, а потом, проанализировав, кто к чему готов, определяться как действовать дальше. «В общем, парламент будет распущен только тогда, когда это будет выгодно не только БЮТ», – убежден политолог.

Со своей стороны президент Центра социальных исследований “София” А. Ермолаев прогнозирует, что для выхода из ситуации будет найден алгоритм работы, при котором вопросы, касающиеся экономической жизни, не будут блокироваться, а все политические вопросы повестки дня будут встречать жесткую реакцию оппозиции.

Ю. Половинчак, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.

Перші кроки Кабінету Міністрів Ю. Тимошенко: білі починають і ... ?

Традиційним терміном роботи Кабінету Міністрів, після якого підбиваються попередні підсумки та даються перші оцінки, вважаються 100 днів роботи уряду. Проте аналіз матеріалів ЗМІ показує, що діяльність Кабінету Міністрів Ю. Тимошенко стала винятком з цього правила. Прем'єр-міністр, будучи обраною наприкінці минулого року, незважаючи на традицію святкового затишшя, з перших днів роботи розгорнула надвисоку активність. Головний висновок, зроблений оглядачами, – Ю. Тимошенко дала старт виборчій президентській кампанії, використовуючи свою нинішню посаду для нарощування рейтингу та розширення електорального поля.

Робота в режимі президентської кампанії актуалізує для Ю. Тимошенко завдання утвердження в ролі загальнонаціонального лідера. Симптоматично, що її перший робочий візит на посаді Прем'єр-міністра України – поїздка до Донецька. Програма візиту та тональність виступів дали змогу говорити про нього як про один з кроків для завоювання симпатій донбаського електорату.

Ще одним заходом, спрямованим на розширення електоральної бази Ю. Тимошенко, стала, без сумніву, найрезонансніша подія політичного та економічного життя України з початку 2008 р. – повернення вкладів Ощадбанку колишнього СРСР. По-перше, кампанія з виплат стала з перших днів нового року топ-новиною, що дала можливість Ю. Тимошенко максимально наростити свою присутність у інформаційному просторі. По-друге, виплата заощаджень розглядається фахівцями як досить ефективна політична технологія. „Кампанія, побудована на ощадбанківських виплатах, спроможна дійсно звести воедино два береги Дніпра, адже ніщо так не об'єднує людей, особливо бідних, як гроші”, – зауважують оглядачі. У цьому ж контексті прогнозується, що буде зроблена спроба розтягнути кампанію так, щоб у частини населення залишалася надія отримати „ще щось” після 2009 р.

Загалом експертне середовище досить скептично ставиться до перспектив здійснення виплат у заявлених розмірах, прогнозує, у більшості своїй, що „в кращому разі, деяким групам населення виплатять по 1000 грн і в першу чергу там, де зосереджений електорат Партії регіонів”.

Ще менший оптимізм фахівці демонструють, коментуючи можливі економічні наслідки повернення навіть 1000 грн вкладникам Ощадбанку, та висловлюють сумніви у здатності уряду подолати можливі ризики для української економіки. Черги перед ощадкасами демонстрували, що населення (в першу чергу пенсіонери) не вірить у те, що гроші можна буде отримати згодом, без ажіотажу: існує переконаність, що або уряд призупинить виплати, або Ю. Тимошенко не протримається на посаді Прем'єр-міністра настільки довго, щоб виконати взяті на себе зобов'язання. Ці ж обставини дають змогу прогнозувати, що незалежно від розмірів процентних ставок, бажаючих залишити повернені гроші на банківському рахунку навряд чи виявиться багато, а отже, головним економічним наслідком кампанії стане реакція ринку на зростання грошової маси: зростання цін.

Більшість експертів вважають: спроба Ю. Тимошенко покінчити з питанням вкладів навряд чи дасть позитивний ефект для економіки України. І хоча фахівці сходяться на думці, що самі по собі виплати не є великою загрозою, ризики несе загальна політика високих соціальних виплат. Загалом, якщо торішній держбюджет називали „бюджетом проїдання”, то нинішній характеризується не інакше як „бюджетом спалювання”. Політолог А. Єрмолаєв наголошує: „Якщо платежі Ощадбанку супроводжуватимуться різким, економічно неспіттвердженим збільшенням витрат на соціальні виплати, пенсії, заробітні плати, це все може створити мультиплікативний ефект. Якщо ми нарощуватимемо платежі, не маючи економічного підтвердження, це перекосять бюджет, створить великий тиск на ринок, послужить поштовхом для інфляційного обвалу”.

З цього приводу колишній соратник Ю. Тимошенко політолог Д. Видрін прогнозує: „Найближчі два-три місяці нічого не буде. А потім буде цікаве явище: повільне звільнення від віри в чудеса”.

Водночас, незалежно від економічної ефективності кампанії та незалежно від того, чи будуть виконані передвиборні обіцянки Ю. Тимошенко в повному обсязі, це не матиме істотного впливу на її електоральний успіх. Мало хто сумнівається в тому, що у випадку необхідності виборці будуть максимально переконливо поінформовані, хто винуватці провалу «встановлення загальної і повної справедливості». Залежно від поточної кон'юнктури ними можуть виявитися «бандити з донецького клану», «саботажники на місцях», корупціонери, олігархи чи навіть «хунта з резиденцією на Банковій». Тому не виключено, що неминучі рейтингові втрати підраховуватимуть опоненти лідера БЮТ.

При цьому широко розрекламована кампанія з повернення вкладів має ще один важливий політичний ефект, оскільки перетворюється на привід для маневрів на полі власності. Адже популярністю в певних категорій населення користується ідея про повернення вкладів за рахунок доходів від „справедливої

приватизації” та за рахунок виводу з тіні фінансових потоків. Отже, уряд отримує свого роду соціальне замовлення і масову підтримку для радикального переділу власності. Водночас можна очікувати, що реприватизаційні процеси буде використано також і як своєрідну PR-акцію. Так, один з наближених до кандидата від БЮТ на посаду голови ФДМУ А. Портнова депутатів С. Олійник вже виступив з ініціативою проводити online-трансляцію аукціонів по Інтернету.

Ще одним напрямом діяльності Прем’єр-міністра, якому надаватиметься водночас і агітаційне значення, залишатимуться проблеми ПЕК. На цьому терені Ю. Тимошенко вже вдалося зробити серйозні кроки: обмежити діяльність газового посередника «Укргазенерго», накласти мораторій на підвищення цін на газ для підприємств теплокомуненерго до літа 2008 р., і що важливо, пообіцяти українцям, що ціни на газ для рядових споживачів не зростатимуть. Експерти вважають, що Ю. Тимошенко вже почала процес відсікання газового монополіста “РосУкрЕнерго” від ринку.

Не викликає сумніву прагнення Прем’єр-міністра нарощувати активність на міжнародній арені. Про загострену увагу Ю. Тимошенко до своєї репутації на Заході свідчить призначення Г. Немирі на посаду віце-прем’єра з європейської і міжнародної інтеграції. У ЗМІ неодноразово висловлювалося переконання, що “віце-прем’єр з євроінтеграції” – це лише назва ділянки, на якій буде діяти «персональний міністр закордонних справ Ю. Тимошенко». Успішність організації західних контактів Прем’єр-міністра засвідчило, зокрема, отримане нею привітання від Президента Франції Н. Саркозі. Досить симптоматичною виглядає заява Генсека НАТО Яапа де Хоопа Схеффера, який висловив бажання встановити контакт з новим урядом України, перш ніж робити прогнози щодо підсумків квітневого саміту Північноатлантичного союзу для України і Грузії.

Крім того, оглядач «Дзеркала тижня» висловив припущення, що Ю. Тимошенко створює на базі уряду свій виборчий штаб під президентські вибори, і віце-прем’єр з питань інтеграції відповідатиме в ньому за «достатнє, своєчасне й якісне виготовлення та дистрибуцію євроінтеграційної локшини для електорату».

Цілком прогнозовано, що європейська гра Ю. Тимошенко без ентузіазму сприйматиметься президентським Секретаріатом і главою держави особисто. Показовими в цьому плані видаються обставини організації візиту Ю. Тимошенко до Брюсселя, зокрема, отримані Прем’єр-міністром директиви та заяви, що їх супроводжували, наприклад, заступника глави Секретаріату Президента О. Чалого, який відзначив: “Імпровізації під час двосторонніх зустрічей допускаються, але винятково в рамках президентських директив”.

Згідно з цими директивами перед Прем’єром ставилось одне завдання: донести до Євросоюзу проатлантичні прагнення України. Але, судячи з усього, Ю. Тимошенко не схильна піддаватися обмеженням: у надзвичайно напруженому графіку її візиту – зустрічі з найвпливовішими єврочиновниками, інтерв’ю та виступи, в яких вона презентувала головні положення урядової Програми “Український прорив: для людей, а не політиків”, інформувала про

зміст нової Ініціативи глави українського уряду щодо прозорості всіх дій влади. За повідомленням прес-центру Кабінету Міністрів, під час перебування Ю. Тимошенко в Брюсселі основними темами переговорів була активізація переговорного процесу з ЄС щодо нової посиленої угоди, зокрема, невідкладний початок переговорів про створення зони вільної торгівлі одразу після вступу України до СОТ; започаткування діалогу з ЄС щодо спрощення режиму поїздок громадян України до ЄС, кінцевою метою якого є встановлення безвізового режиму; інтенсифікація енергетичної співпраці, зокрема з питань забезпечення диверсифікації джерел постачання енергоносіїв, енергетичної безпеки та підвищення транзитних можливостей України.

Ще одним симптомом загострення конкуренції між Президентом та Прем'єром на зовнішньополітичній арені виглядає заява В. Ющенка, зроблена в інтерв'ю телевізійному каналу CNN. "Я самодостатній лідер, і те, що можу зробити як Президент, не може бути зроблено ні Прем'єр-міністром, ні лідером опозиції, ні кимось ще", – підкреслив В. Ющенко.

Складність стосунків Президента і Прем'єра проявляється і у ставленні до внутрішньополітичних ініціатив Ю. Тимошенко, зокрема щодо списку об'єктів приватизації на 2008 р. та щодо призначення ряду управлінців (глав Антимонопольного комітету, Фонду державного майна і Держтелерадіо, віце-прем'єра з питань ПЕК). Вирішення кадрового питання В. Ющенко пов'язує з ухваленням пакета законопроектів, що можуть серйозно змінити систему державного управління і орієнтовані на посилення повноважень Президента. Так, заступник голови Блоку НУ – НС І. Кріль заявив, що фракція НУ – НС припиняє вирішення будь-яких кадрових питань до того моменту, поки не будуть проголосовані 12 законопроектів, внесених Президентом у Верховну Раду як першочергові.

Таким чином, вимальовується головна проблема Ю. Тимошенко: Прем'єр-міністр не може розраховувати на повну парламентську підтримку і на кожному кроці змушена звіряти свої дії із Секретаріатом Президента. Справа навіть не в мінімальній перевазі коаліції, а в обґрунтованих сумнівах у єдності БЮТ і НУ – НС щодо принципових питань. Переконаність у тому, що частина НУ – НС орієнтована на Прем'єра, а частина – на Президента, висловлювалася і експертами, і політиками неодноразово. Отже, будь-яке рішення парламенту, необхідне для реалізації політики Прем'єр-міністра, може бути заблоковане у випадку незгоди з ним Банкової. Втім, Ю. Тимошенко неодноразово демонструвала талант тонкого політичного маневрування і, не виключено, може спробувати зіграти на суперечностях усередині НУ – НС, використати голоси незадоволеної Президентом частини ПР чи заручитися підтримкою Блоку Литвина.

Понад це складнощі очікують Ю. Тимошенко не лише в стінах ВР. Вона також навряд чи може розглядати Кабінет Міністрів як «команду Прем'єра». Аналітики до „команди Президента в тилу Прем'єра” відносять віце-прем'єра з гуманітарних питань І. Васюника, міністра культури В. Вовкуна, міністра закордонних справ В. Огризка, міністра аграрної політики Ю. Мельника, а також „молодіжного президентського кума Ю. Павленка, юриста Президента

М. Онищука, особистого лікаря Президента В. Князевича”. Лідером цього „президентського диверсійного загону” називають міністра оборони Ю. Єханурова.

Попри це початок політичного року для Ю. Тимошенко можна вважати успішним. «Дебют білих» був яскравим та динамічним; що ж до політичної конкуренції, то Ю. Тимошенко навряд чи стане переводити протистояння з В. Ющенком на інституційний рівень: Кабмін проти Секретаріату Президента, вона гратиме на електоральному майданчику, створюючи образ «народного Прем'єра», який героїчно долає всі перепони.

Можна погодитись з тим, що Ю. Тимошенко – «стовідсотково технічний Прем'єр, завдання якого – забезпечити успіх кандидату в Президенти Ю. Тимошенко». І, враховуючи таланти лідера БЮТ, можна припускати, що і зі свого прем'єрства як проміжного етапу на шляху до президентської посади, і у випадку відставки вона зможе отримати та отримає максимальні політичні дивіденди (*Матеріал підготовлено за інформацією видань: Версії (www.versii.com.ua), Вовремя (www.vovremya.info), Главред (www.glavred.info), Дзеркало тижня (www.zerkalo-nedeli.com), Коммерсант.net (www.kommersant.ua), MIGnews.com.ua (www.mignews.com.ua), Подробности-ТВ (podrobnosti.ua), From-ua.com (www.from-ua.com), RUpor.info (www.rupor.info), Трибуна (www.tribuna.com.ua), FOR-Ua.coM (www.for-ua.com), Українська правда (www.pravda.com.ua).*

О. Ворошилов, канд. іст. наук,
старш. наук. співроб.

Программа деятельности правительства "Украинский прорыв: для людей, а не политиков" в оценках экспертов

В последнее время тема Программы деятельности правительства является одной из ведущих в СМИ, которые публикуют многочисленные отзывы и оценки политиков и экспертов, касающиеся этого вопроса.

В частности, обращается внимание на оценку данного документа Президентом Украины В. Ющенко, указавшего, что утверждение этой Программы должно подтвердить общественный и государственный мотив в работе нового состава Кабмина, ведь его предшественник, вопреки Основному закону, год работал без какого-либо плана действий. «Правительственная Программа является неотъемлемой составляющей соглашения о создании коалиции демократических сил в парламенте шестого созыва. Нельзя допустить разногласия между коалиционным договором и Программой деятельности Кабинета Министров. Такое несоответствие вызовет кризис общественного доверия к новой власти. Надеюсь, правительственно-коалиционный тандем это понимает», – отметил В. Ющенко.

Президент обратил внимание, что Программа деятельности Кабинета Министров должна разрабатываться на основе всестороннего анализа и определения магистральных направлений развития государства, исходить из необходимости решения проблем, которые имеют значение не только в нынешнем измерении, но и направлены в будущее. «Президент, Верховная Рада и Кабинет Министров должны иметь общее виденье путей продвижения общества и государства. Следовательно, и в их планах действий должен быть единый вектор движения», – подчеркнул В. Ющенко.

Он убежден, что в Программе деятельности правительства необходимо обязательно учесть главные положения президентского послания к Верховной Раде. Такое требование является прямым следствием конституционной нормы (ст. 113) об ответственности Кабинета Министров перед Президентом.

В. Ющенко также обратил внимание правительства и парламента на то, что коррекция недавно одобренного Государственного бюджета на 2008 г. должна происходить, исходя из положений президентского послания в Верховную Раду и одобренной Программы деятельности Кабинета Министров. «Идет речь о синхронизации заявленных целей и имеющихся ресурсов для их достижения. Между ними не может быть разрыва, особенно это касается социальных аспектов. Бюджет – это платежная карточка Кабмина в реализации его плана действий. Здесь необходимо совместить перспективное виденье с реализмом и ответственностью», – подчеркнул Президент.

Таким образом, относительно Программы правительства В. Ющенко высказал лишь два пожелания – чтобы в ней были учтены положения его послания к депутатскому корпусу, которое он вскоре огласит, и не было противоречий с коалиционным соглашением. В этой связи обозреватели СМИ прогнозируют, что к пожеланиям главы государства Премьер наверняка отнесется с должным вниманием. Отступить же от положений коалиционного соглашения лидеру БЮТ совершенно незачем – оно было отшлифовано в длительных спорах, и полученный вариант вполне приемлем. В конце концов, констатируют эксперты, Программа – это лишь декларация о намерениях, и ее положения могут быть сформулированы довольно размыто (достаточно вспомнить аналогичный документ правительства Ю. Тимошенко первой каденции). Детализация же будет осуществлена позже, в процессе реализации, когда Премьер получит гарантированное время для спокойной работы.

9 января на своем первом заседании в 2008 г. Кабинет Министров принял за основу Программу деятельности правительства “Украинский прорыв: для людей, а не политиков”. За принятие за основу проекта Программы проголосовали единогласно все члены Кабмина. Ю. Тимошенко поручила министрам приступить к разработке плана действий по реализации Программы правительства. Она отметила, что план действий должен указывать конкретные законопроекты, проекты постановления Кабмина и другие нормативные акты, необходимые для реализации Программы Кабмина с указанием ответственных лиц и даты выполнения.

“В отличие от предыдущего правительства, которое вообще работало без какой-либо программы деятельности, мы с вами будем двигаться так, как

договорились: половину времени будем уделять текущим делам, которые требуют срочного решения, а остальное – стратегическому реформированию жизни нашей страны”, – провозгласила Ю. Тимошенко.

Также по предложению Премьер-министра Программа деятельности правительства была направлена в Национальную академию наук Украины для экспертной оценки (президиум Академии наук своим решением Программу деятельности правительства поддержал).

Следует отметить, что в Программе “Украинский прорыв: для людей, а не политиков” содержатся комплексные приоритеты деятельности правительства и пути их достижения в гуманитарной, социально-экономической, культурной, внешнеполитической сферах и в вопросах безопасности.

Задекларированы механизмы реализации политических реформ, административной и территориальной реформы. Очерчены пути проведения реформ в медицинской области, информационной сфере и даже в улучшении уровня донесения информации о евроинтеграционных перспективах.

Кстати, ставится вопрос об обновлении фактически всего массива украинского законодательства относительно образования, языковой политики, свободы совести, не говоря уже о законах, которые регулируют взаимоотношения между ветвями власти, расширение возможностей органов местного самоуправления.

Речь идет о реформировании политической системы государства. (В этой связи у некоторых обозревателей возникают вопросы относительно структурной целостности Программы деятельности правительства).

Задекларировано проведение конституционной реформы путем не просто внесения поправок к основному документу, но прежде всего подготовки новой редакции Конституции.

В частности, указывается, что правительство подготовит предложения к новой редакции Конституции, предусмотрев усовершенствование процедурного механизма сдерживаний и противовесов между органами государственной власти, замену института депутатской неприкосновенности институтом парламентского “иммунитета”, усовершенствование процедурных норм и процессуальных гарантий защиты прав и свобод человека и гражданина.

В новой редакции Конституции в плане проведения реформы публичной администрации также планируются ограниченные функции областных и районных государственных администраций, которые прежде всего будут состоять в осуществлении контроля за соблюдением органами местного самоуправления Конституции и законов, постановлений парламента, актов Президента и правительства, других органов исполнительной власти, а также прав и свобод граждан.

Министр экономики Б. Данилишин проинформировал, что правительственная Программа «Украинский прорыв: для людей, а не политиков» имеет четыре стратегических направления.

В частности, по словам Б. Данилишина, первое направление касается формирования гражданского общества. Он отметил, что Программа

предусматривает формирование гражданского общества на базе обеспечения культурно-духовных, научно-образовательных потребностей, а также при формировании системы современной медицины, реализации права на труд и гарантиях социальной защиты.

Второе стратегическое направление Программы, по словам Б. Данилишина, касается внедрения новой модели управления, которая будет направлена на повышение качества институций. В частности, отметил министр, в этом втором стратегическом направлении также необходимо учесть минимизацию вмешательства государства в общественные процессы, создать условия для верховенства права и усилить функции общественности по контролю за деятельностью органов государственной власти.

Третьим стратегическим направлением Программы является создание благоприятной макроэкономической бизнес-среды. В этом контексте, отметил Б. Данилишин, необходимо внедрить инвестиционно-инновационную модель развития, провести реформирование налоговой системы, а также проводить регуляторную политику в направлении содействия предпринимательской среде.

Четвертое стратегическое направление правительственной Программы касается интеграционных процессов Украины в европейскую и мировую экономические системы. В частности, по словам Б. Данилишина, Программа предусматривает европейскую интеграцию, при этом сохраняя хорошие отношения с Россией и другими странами, а также укрепление позиций Украины в восточноевропейском и черноморском регионах.

Первый вице-премьер А. Турчинов отметил, что впервые в истории Украины положения Программы были озвучены еще до ее формирования. Так, по его словам, все позиции Программы были оглашены еще во время проведения избирательной кампании.

«Кабмин начал реализацию Программы, не дожидаясь принятия решения парламента. В частности, это касается проведения компенсационных выплат вкладчикам Сбербанка СССР», – отметил А. Турчинов.

Первый вице-премьер подчеркнул, что Программа действий правительства практически не имеет отличий от коалиционного соглашения, она более детализирована и включает ряд дополнительных разделов относительно развития отдельных отраслей экономики.

Накануне принятия Программы деятельности Кабмина правительством были проведены обсуждения документа в министерствах и его общественные слушания, завершающий раунд которых провела сама Ю. Тимошенко в Украинском доме 15 января.

В ходе данного мероприятия Премьер-министр выслушивала выступления ряда экономистов, большинство из которых, как отмечает обозреватель сайта «Укррудпром», кто прямо, кто косвенно намекали на несостоятельность предложенного к рассмотрению документа и на то, что, по большому счету, обсуждать фактически нечего, так как в Программе больше “белых пятен”, чем каких-то конкретных планов.

В частности, по этому поводу заместитель гендиректора Центра им. А. Разумкова В. Чалый высказался следующим образом: «Я не думаю, что сегодня можно целиком обсуждать документ в нашем формате. Скорее всего, сейчас лишь можно пожелать правительству успехов в его дальнейшей работе».

А по мнению председателя Национальной академии госуправления при Президенте В. Нановской, “Украинский прорыв”, предложенный в этот день общественности, очень напоминает “советские передовые в газете “Правда” или “Известия” на 1 мая”. «Авторы Программы, с одной стороны, не отказываются от данных ими политических обязательств, но с другой – не объясняют, как именно собираются их выполнить. Например, из Программы непонятно, как правительство собирается оставить после себя дееспособное государство, когда отменят “репрессивные” налоги и т. п. Как усилят ответственность за коррупцию, когда ее вообще не существует в украинском законодательстве?»

Еще более резкую оценку правительственной Программе дал руководитель Центра политико-правовых реформ И. Колиушко: «То, что мы увидели, это – эклектичный набор в принципе правильных раздумий, где отсутствует логика и порядок их реализации».

Директор Института экономических исследований и политических консультаций И. Бураковский тоже высказал удивление по поводу некоторых пунктов Программы: «Правительство ставит себе задачу создавать бюро кредитных историй, что, безусловно, является очень важным. Но такие бюро уже создаются, и едва ли следует повторять то, что уже делается. Или, например, собирается расширить предложения ценных бумаг на фондовых биржах. Я, честно говоря, не представляю, как именно оно это будет делать: приходиться на фондовый рынок и продавать какие-то ценные бумаги?»

Но, в конце концов, все выступавшие высказали Кабмину Ю. Тимошенко свои замечания и пожелали успехов в работе.

В данном контексте следует отметить, что у ряда экспертов возникли вопросы относительно форматов общественного обсуждения Программы деятельности нынешнего правительства.

В частности, по информации УНЦПИ, предложения общественности к Разделу 1.1 “Гражданское общество”, присланные в правительство до 27 декабря 2007 г., были проигнорированы без каких-либо публичных объяснений. Да и сам этот раздел был сформулирован без консультаций с общественностью.

В целом данный документ был окончательно одобрен на заседании правительства 16 января и передан на рассмотрение ВР (Как известно, 17 января истекал 30-дневный срок после утверждения нового состава Кабмина, в который правительство должно было подать Программу деятельности в парламент).

Несмотря на критику со стороны Президента и экспертов, Программа “Украинский прорыв: для людей, а не политиков” была принята членами Кабинета Министров единогласно.

Эксперты, хотя и отмечают отсутствие конкретики в документе, обращают внимание на то, что в Программе сделаны акценты на борьбу с инфляцией, поддержку малого и среднего бизнеса, а также на экономическую интеграцию в Евросоюз и интеграцию в рамках ГУАМ.

Документ называет основными приоритетами правительства традиционные для всех предыдущих кабинетов увеличение эффективности бюджетной политики, проведение налоговой реформы, активизацию инвестиционной деятельности, развитие фондового рынка, а также детенизацию капитала. Однако директор экономических программ Центра им. А. Разумкова В. Юрчишин отмечает, что, к сожалению, в Программе отсутствуют сроки реализации поставленных задач. Кроме того, задекларировав снижение налогового бремени, правительство не уточняет, какие налоги будут снижены, насколько и когда это произойдет.

Отличительной чертой документа является значительное внимание, уделенное развитию малого и среднего предпринимательства. Правительство планирует не только активизировать работу разрешительных центров, действующих по принципу “единого окна”, но и создать региональные центры содействия предпринимательству, упростить кредитование малого и среднего бизнеса, а также ускорить присоединение Украины к Европейской хартии для малого предпринимательства. Предполагается также усилить административную ответственность для чиновников, нарушающих Закон “О разрешительной системе в сфере хозяйственной деятельности”, – именно на невыполнение этого закона чаще всего жалуются предприниматели. “Этот план содержит все ключевые шаги, которых предприниматели ждут от правительства. Если Кабмин реализует хотя бы ключевые пункты, все остальное сделает сам бизнес”, – прокомментировала правительственную Программу экс-глава Госкомпредпринимательства А. Кужель.

В документе отдельный раздел посвящен антиинфляционным мерам. Планируется проведение мониторинга добросовестности конкуренции, оказание содействия развитию оптовой торговли и разработка нового закона “О ценах и ценообразовании”. “Такое внимание к инфляционной теме вызвано высокой инфляцией прошлого года (16,6 %) ... в этом году инфляцию разгонит выплата компенсаций вкладчикам Сбербанка СССР”, – отмечает аналитик ИК Millennium Capital В. Зеленюк.

Что касается внешнеэкономической части Программы, то она практически не отличается от той, что была разработана предыдущим правительством – Кабмин своими первоочередными задачами назвал вступление страны во Всемирную торговую организацию (ВТО), интеграцию в общий рынок Евросоюза и создание полноценной зоны свободной торговли со странами СНГ. Единственным новшеством этого раздела стало упоминание об экономической активизации в рамках ГУАМ.

В документ внесены также предложения Президента В. Ющенко, которые он должен в ближайшее время озвучить в своем Послании Верховной Раде. После того, как руководитель Секретариата Президента В. Балоба по поручению главы государства направил в Кабинет Министров президентские

предложения к проекту Программы деятельности правительства (по информации некоторых СМИ, их количество – около 50), Премьер-министр Ю. Тимошенко заявила, что правительство включило в проект своей Программы «Украинский прорыв: для людей, а не политиков» все замечания Президента В. Ющенко. «Мы за ночь смогли включить все без исключения замечания Президента, все без исключения его предложения, которые есть в его Послании», – заверила Ю. Тимошенко.

В то же время, как отмечает обозреватель «Главреда», правки Президента лишь на первый взгляд были сугубо стилистическими. Так, например, за изменением формулировки «правительство будет стараться» на «правительство обязано» кроется глубинное политическое содержание.

Вместе с тем многие эксперты и обозреватели СМИ отмечают, что правительству Ю. Тимошенко пока еще нечем гордиться, кроме самого факта существования проекта документа под названием “программа деятельности”.

Как считает обозреватель сайта «Укррудпром», во-первых, из самой Программы, предварительный вариант которой опубликован на правительственном сайте, вряд ли можно узнать, что именно намерено делать правительство, так как большинство ее положений не содержит никакой конкретики. Последняя, по словам первого вице-преьера А. Турчинова, должна появиться в так называемом “плане действий правительства”, однако когда именно этот документ увидит свет, неизвестно.

Во-вторых, выполнение некоторых положений этого документа уже сегодня представляется несколько сомнительным. Например, Программа сохранила один из наиболее громких лозунгов “оранжевой” революции об отделении бизнеса от власти. Но уже сегодня на некоторые ключевые должности в государстве, например, руководителей Налоговой администрации и Таможенной службы, назначены известные бизнесмены С. Буряк и И. Хорошковский.

В свою очередь директор Института глобальных стратегий В. Карасев считает, что документ вышел неплохим, насыщенным, и, по крайней мере, это было лучше даже, чем предыдущие программы Кабмина, в том числе и лучше программы Ю. Тимошенко 2005 г.

Второй момент заключается в том, в Программе «Украинский прорыв» очень много и правильно сделано акцентов на механизмах перераспределения национального богатства и усилении национальной составляющей экономической политики правительства.

Вместе с тем эксперт отметил, что если говорить о концептуальных основаниях этого документа, то все-таки до конца в нем не сформулированы цели экономической политики и в целом страны. Также в Программе не сформирована концептуальная карта экономической политики. В данном случае имеется в виду то, что нет точного контекста, анализа политико-экономической ситуации, в которой сегодня находится Украина. «В последнее время Ю. Тимошенко любит говорить о том, что это принципиально новый Кабмин с новой экономической политикой и это принципиальное отличие от того, что было предыдущие 17 лет. Если апеллировать такими большими

временными интервалами и такими препаральными структурами, то необходимо тогда и более четко понять, что получилось и что не получилось за предыдущие 17 лет. Исходя из этого, нужно сделать более выверенное целеполагание, которое должно присутствовать как в Программе Кабмина, так и в его деятельности», – считает В. Карасев. Он также отметил, что в этой Программе нет четкого концептуального видения, концептуального стержня, на что должна ориентироваться экономическая политика правительства и какое должно быть политическое целеполагание в экономическом развитии.

Поэтому необходимо четко поставить цель, заключающуюся в переходе от экономической нелиберальной модели государства к государственному благосостоянию, где будет учтена социальная политика, выплаты и возврат вкладов и прочие социальные инициативы. «Социальная помощь в данном случае должна быть направлена на создание государства социального благосостояния, но государственное благосостояние предполагает адресную социальную политику и вот здесь с адресностью в «Украинском прорыве» не все в порядке, так как и в последних решениях Кабмина. Поскольку возврат тех же вкладов или зачет вкладов оплаты услуг коммунального хозяйства искажает адресность социальной помощи потому, что уравнивает тех, кто платил, и тех, кто не платил и т. д. Также слабо выражены в этой Программе направления экономической политики, в частности, на демонополизацию и становление в Украине институтов экономического развития». В. Карасев делает вывод, что Программа «Украинский прорыв» имеет не столько стратегическое значение, сколько тактическое. Причем эта тактика в конечном итоге направлена на подготовку и создание мощных резервов ресурсов на будущую избирательную кампанию либо досрочные парламентские выборы в 2009 г., либо на президентские выборы в 2009–2010 гг. «Это экономическая политика, нацеленная не столько на перспективы экономики, сколько на электоральные перспективы тех политических сил, которые сегодня сформировали Кабмин и, в частности, электоральные перспективы Премьер-министра», – подчеркнул эксперт.

Директор международных программ Украинского центра экономических и политических исследований имени А. Разумкова В. Чалый отмечает, что на презентации «Украинского прорыва» возможности разобрать Программу по пунктам не было. «Проблема вообще не в самой Программе. Для тех, кто не знает, этой Программе уже полтора года. Это Программа еще оппозиции, которая просто дорабатывалась потом.

...Ключевой момент, который был назван Премьером во время презентации, заключается в том, что это не план действий правительства, а Программа, которая определяет приоритеты и цели. А вот под каждое направление Кабмин Ю. Тимошенко планирует изложить отдельные планы действий, где уже будет конкретика. Планы действий по реализации приоритетов можно уже оценивать – насколько они выполняются или не выполняются. В принципе, надо дать какое-то время правительству для того, чтобы эти обещания начать реализовывать», – отметил В. Чалый.

Он также подчеркнул, что любая программа требует инструментов ее выполнения. Один из основных инструментов – бюджет страны. Бюджет, который сегодня принят без изменений, уже во многом не соответствует Программе, считает эксперт.

В. Чалый высказал убеждение, что «эта Программа требует уточнения первоочередных задач, задач следующего периода, то есть того, чего там нет. Там все приоритетно на всех направлениях, но правительство должно определить, что она будет делать в конкретные сроки».

Практически все обозреватели сходятся на том, что утверждение Верховной Радой Программы деятельности правительства может дать Ю. Тимошенко иммунитет от отставки в течение года. Добиться желаемого Премьер намерена за счет гласности подготовительной процедуры (как уже говорилось выше, принятый на заседании Кабмина проект Программы для внесения замечаний и предложений был направлен Президенту, в Национальную академию наук, рассмотрен на общественных слушаниях). «Таким образом, В. Ющенко, эксперты и представители общественности станут формальными соавторами, а Юлия Владимировна с готовностью возьмет на себя роль почетного исполнителя «продукта коллективного разума», отмечает обозреватель интернет-издания «ВОВРЕМЯ.info».

Вообще в политической практике некоторых парламентских и парламентско-президентских республик, программа деятельности правительства является одним из краеугольных документов, который практически делает возможной деятельность правительства, легитимизирует его.

В этой связи «Украинская правда» отмечает, что в Украине статус Программы деятельности правительства фактически является документом формальным, который не несет на себе нагрузки относительно политической ответственности, статус Программы большей частью является красивой декларацией разного качества. В украинской Конституции ничего не говорится о статусе, роли и месте правительственной программы, то есть своеобразного указателя для правительства.

Например, в ст. 114 лишь указывается, что Премьер-министр руководит работой Кабинета Министров, направляет ее на выполнение Программы деятельности правительства, одобренной Верховной Радой. При этом не указаны ни сроки, в которые Программа должна быть одобрена, ни санкции относительно правительства в случае неодобрения стратегии деятельности.

В Украине программы деятельности правительства, исходя из политических практик предыдущих руководителей исполнительной власти, прежде всего рассматривались как прививка на год от отставки, иммунитет от кадровых потрясений, поскольку на протяжении года парламент не может отправить правительство в отставку в случае утверждения Программы деятельности.

Отмечается, что в Конституции также не предусмотрено четкой формы отчетности правительства относительно выполнения Программы деятельности,

прозрачных устоявшихся индикаторов оценки и санкций в случае невыполнения задекларированных задач.

Что же касается окончательного принятия Программы действий Кабинета Министров «Украинский прорыв: для людей, а не политиков», то Ю. Тимошенко прогнозирует ее утверждение Верховной Радой не ранее середины февраля.

Вместе с тем Премьер-министр подчеркнула, что министрам не стоит надеяться на 228 коалиционных голосов в парламенте, а надо идти во фракции и в профильные комитеты для подготовки к голосованию.

В пользу того, что такая работа ведется, свидетельствует, кроме прочего, и недавнее заявление главы государства о том, что он будет категорически против приватизации шести облэнерго. Президент заверил, что Ю. Тимошенко планирует «раздать облэнерго определенным голосам для того, чтобы они в парламенте голосовали так, как кто-то пожелает».

Источники в БЮТ сообщили, что речь идет о правительственной Программе «Украинский прорыв». Этот документ, уверен директор Института глобальных стратегий В. Карасев, может быть принят в Верховной Раде только в пакете с первоочередными законами и кадровыми назначениями. Эксперт не исключил и возможности того, что окружение Премьера ведет переговоры с фракцией коммунистов, предлагая через них облэнерго российскому бизнесмену К. Григоришину (владеет акциями в украинских облэнерго и т. д., имел тесные контакты с КПУ) в обмен на голосование за правительственную Программу.

В данном контексте можно вспомнить и сенсационное заявление Ю. Тимошенко в Брюсселе о том, что она не исключает возможности объединения в одну коалицию Партии регионов и БЮТ, «но на условиях нашей команды». «Наши условия – это внедрение 20 пунктов детенизации политики и экономики. Если Партия регионов на это готова – то welcome! Как говорят, добро пожаловать!» – заявила Премьер-министр.

Справедливости ради стоит заметить, констатирует обозреватель интернет-издания «ВОВРЕМЯ.info», что Премьер попыталась вынести нужные уроки из своего первого срока на посту главы правительства. Недавно она иносказательно выразилась, что для того, чтобы избежать конфликта с Президентом, Кабмин «будет двигаться маленькими перебежками». Вторым знаковым признанием было то, что своей главной ошибкой трехлетней давности она назвала то, что тогда правительство «оторвалось от обозов». Под этими заявлениями Ю. Тимошенко подразумевает тактику «малых» реформ, которые бы позволили ей продержаться на посту главы правительства как можно дольше. «Задача-максимум – удержать власть до следующих президентских выборов, хотя в эту перспективу она, вероятно, не верит и сама», – считает аналитик.

В то же время прогнозируется, что от нового правительства, осознающего свой временный характер, вряд ли стоит ожидать сколько-нибудь серьезных и системных реформ. Учитывая сложившуюся в украинском обществе ситуацию, вполне закономерно, что все шаги Кабмина будут делаться с перспективой на

президентську кампанію. Поєтому с первых дней работы правительства его деятельность будет направлена в первую очередь не столько на реформи (многие експерты полагают, что закончить их не будет ни времени, ни поддержки со стороны Президента), сколько на выполнение обещаний, данных на последних парламентских выборах.

Партійна позиція

А. Потіха, наук. співроб.

Партія регіонів у сучасних умовах

Після переходу в опозицію Партія регіонів виявилася на роздоріжжі. З одного боку, опозиційний статус передбачає предметну й різку критику влади і опору на широкі маси. В Україні це апріорі вимагає використання лівої ідеології. Утім, полівіння може спричинити втрату самобутності і впливу партії серед бізнес структур. З іншого боку, загравання з владою, враховуючи бізнес-інтереси багатьох її представників, спричинить втрату електорату. Так вважають деякі експерти.

Проте, на думку голови фракції Партії регіонів у Верховній Раді, експрем'єр-міністра В. Януковича опозиційний статус партія матиме недовго. Про це він сказав на зустрічі із заступником держсекретаря США Д. Фрідом. Характеризуючи політичну ситуацію в Україні, В. Янукович відзначив, що вона досить складна, у першу чергу через нестійку більшість у Верховній Раді. Інформуючи про досягнення Кабінету Міністрів під час його прем'єрствування, В. Янукович підкреслив, що Кабміну не вдалося виконати всі ті завдання, які перед ним стояли. «На жаль, нам не вдалося реалізувати програму, яку ми відпрацювали в уряді, вона поки що залишилася на папері, але ми сподіваємося, що найближчим часом, коли прийдемо до влади, її реалізуємо», – відзначив він.

Він також повідомив, що, незважаючи на деякі проблеми, українська влада і опозиція прагнуть прислухатися один до одного. Лідер ПР підкреслив важливість проведення українською владою тієї політики, яка б відповідала інтересам народу.

17 січня В. Янукович заявив про початок створення об'єднаної опозиції. «Зараз починається процес створення об'єднаної опозиції», – зазначив лідер Партії регіонів в Харкові, куди він прибув, щоб вшанувати пам'ять загиблого рік тому однопартійця Є. Кушнарьова.

В. Янукович відзначив, що ПР розраховує на участь у роботі тіньового уряду – головного політичного органу опозиції – і інших політичних сил. «В опозиційному уряді знайдуться, звичайно, місця і для представників інших партій і громадських організацій», – запевнив лідер Партії регіонів.

Як відомо, про створення тіньового уряду ПР повідомила ще наприкінці грудня. Його очолив В. Янукович, майже всі пости в ньому були віддані представникам ПР.

Чим керувався В. Янукович, говорячи про початок створення об'єднаної опозиції, залишається незрозумілим. Представники фракцій КПУ і Блоку Литвина, що не ввійшов до складу парламентської більшості, заявили, що не мають наміру об'єднуватися з ПР ні за яких обставин. «Ми вважаємо недоцільним створення якоїсь єдиної структури з жорсткими зобов'язаннями або ж входження в єдиний тіньовий уряд. У нас різні політичні програми», – зазначив народний депутат О. Голуб (КПУ).

У Блоці Литвина запевняють, що статус їх фракції залишиться незалежним. «Це стає смішним. Ми вже заявляли, що ні в яку об'єднану або нез'єднану опозицію входити не маємо наміру», – нагадав народний депутат О. Зарубінський.

Відмовляються об'єднуватися з ПР і партії, не представлені у Верховній Раді. Так, на думку лідера СДПУ(о) Ю. Загороднього, заклик В. Януковича – не що інше як спроба збудувати політичні сили під президентські вибори. «Ми це вже чули починаючи з 2005 р.! А чому не була створена об'єднана опозиція на початку 2005 р.? Хто заважав? Ми це вже проходили», – обурився Ю. Загородній.

Втім, незважаючи на заяви членів КПУ і Блоку Литвина, у ПР не втрачають надії здійснити задумане. «Я думаю, вони все одно погодяться з тим, щоб створити об'єднану опозицію. Що стосується роботи в Раді, у нас багато дуже спільного», – зазначив народний депутат В. Хара.

Оптимізм регіоналів не поділяє значна частина експертів. На їхню думку, колись монолітна Партія регіонів дала тріщину. Невдача на виборах (регіонали хоча і набрали найбільше голосів, але отримали менше місць в парламенті, ніж у них було до цього); створення “помаранчевої” більшості та формування нового Кабміну і, нарешті, відхід з партійних постів Р. Богатирьової загострили внутрішні конфлікти, які, за прогнозами оглядачів, можуть стати початком кінця.

Посилаючись на приватні бесіди з членами фракції Партії регіонів, ЗМІ констатують, що розбіжності в партії досягли найвищого рівня за останні декілька років. Наразі вирішується питання майбутнього цієї політичної сили. І якби соратники В. Януковича не запевняли, що стійкості їм досить, експерти вже прогнозують для них важкі часи. «На сьогодні партії немає, є уламки», – запевняє політолог В. Карасьов.

Поштовхом до прояву центробіжних тенденцій у партії, за висновками експертів, стала згода багаторічного лідера фракції Регіонів в парламенті Р. Богатирьової на пропозицію Президента обійняти посаду секретаря Ради нацбезпеки і оборони всупереч позиції багатьох впливових партійців. “Регіонал” В. Хара вже визнав, що відхід Богатирьової оголив внутрішні суперечності. «Були люди, які голосували за те, щоб дати їй можливість працювати в РНБО. Серед них і я», – зазначив він.

Демарш Р. Богатирьової оглядачі розцінюють як яскраве продовження конфлікту групи Р. Ахметова з рештою партійного керівництва. Можна погодитись з думкою про те, що сьогодні головного фінансиста ПР більше цікавить власна доля, ніж рідної партії, яку він розглядає лише в контексті власного благополуччя. Симптоматично в цьому контексті виглядають повідомлення, хоч і спростовані згодом прес-службою ПР, про вихід мільярдера з партії.

Політолог В. Малинкович вважає, що саме Р. Ахметов разом з Б. Колесниковим і Р. Богатирьовою – фінансове крило партії – «умовили» свого часу В. Януковича погодитись на дострокові вибори і домовлялися з В. Ющенком про формування широкої коаліції.

Згода ПР влітку минулого року на дострокові вибори, яка не була вигідною В. Януковичу, дала експертам привід стверджувати, що головний спонсор партії Р. Ахметов не довіряє її лідеру. Після входження Р. Богатирьової, близького соратника Р. Ахметова, в оточення Президента, ЗМІ розглядають саме її як „нового лобіста інтересів Р. Ахметова у політиці”. Головний спонсор ПР змушений співробітничати з владою, адже в умовах українських реалій перебування бізнесу в опозиції призводить до цілого ряду серйозних ризиків, що загрожують його існуванню і розвитку. Разом з тим для бізнесменів рівня Р. Ахметова не останнє значення має створення позитивного іміджу, який сприймався б західними бізнес-колами. У цьому контексті союз із В. Януковичем, навіть у випадку президентства останнього, видається для Р. Ахметова мало перспективним у іміджевому сенсі.

Політолог В. Малинкович вважає, що оформлення «повного розлучення» між В. Януковичем і Р. Ахметовим дійсно може відбутися найближчим часом. «Для Януковича в цій ситуації дуже важливо точно визначитися: готовий він остаточно побити горщики з Ахметовим, який є головним фінансовим джерелом партії, і піти у вільне плавання в політиці, чи ні?» – зазначив він.

Політолог вважає, що для экс-прем'єра важливо показати свою відособленість від табору Р. Ахметова, який зблизився з командою В. Ющенка. «Тільки в такому разі він матиме політичну перспективу, тим паче, що президентські вибори не за горами», – підкреслив В. Малинкович.

У цій ситуації, на думку політолога, головне питання, що постає перед В. Януковичем, – фінансове. Утім, як стверджують джерела в Партії регіонів, «ресурсів для проведення власної кампанії у В. Януковича вистачить».

На думку деяких експертів, сценаріїв подальших подій може бути кілька. Зокрема, зміна лідера. Команда Р. Ахметова може спробувати замінити В. Януковича на посту лідера (наприклад на Р. Богатирьову). Але тут же вимальовуються можливі ускладнення. В. Янукович має достатню вагу в партії, до того ж може розраховувати на підтримку „старих донецьких”. Окрім того, заміна лідера може обернутися серйозними електоральними втратами: як-не-як, Янукович – символ для значної частини населення південного сходу України.

Можливий сценарій, коли “регіонали” залишаються в опозиції, а частина з них проникатиме у виконавчу владу. Ніщо не заважає групі Р. Ахметова лобіювати свої інтереси через Р. Богатирьову, негласно підтримуючи

Президента у всіх його починаннях, і при цьому залишатися членами Партії регіонів. І при цьому як і раніше фінансувати ПР.

Не варто залишати поза увагою і пропонуваній частиною експертів сценарій, за яким Р. Богатирьова може стати лідером нової партії на базі ПР. Новоутворення може позиціонуватися як пропрезидентське. Кістяком стане частина «нашоукраїнців» з «нетимошенківською» орієнтацією, об'єднаних з «регіоналами», які представляють центральні і західні регіони України, та готовими відмовитися від проросійської і антинагівської риторики ПР. В нову структуру, яка, не виключено, набуде статус міжпартійної (з умовною назвою «Наш вибір – Віктор Ющенко»), поступово увіллється основна маса ідеологічно безбарвних, але особисто відданих Ахметову депутатів. Завдання структури – стати східним крилом підтримки В. Ющенка на президентських виборах.

За словами оглядача газети «Вечерние вести», цей план серйозно розглядається на найвищому рівні. Його здійснення (у разі схвалення) може початися восени. Але на те, що В. Януковича вдасться нейтралізувати без бою, ні в Секретаріаті, ні в команді Р. Ахметова особливо не розраховують. Ймовірно, ні Р. Ахметов, ні його найближчий соратник Б. Колесников в цій справі брати участь явно не будуть. Як і в іншій сценарії, вони можуть формально залишитися з В. Януковичем і навіть продовжувати надавати йому фінансову допомогу. Працюючи на два фронти.

Деякі представники правлячої коаліції уже сьогодні пророкують розвал Партії регіонів. Зокрема, «бютівець» М. Волинець упевнений в розколі ПР на дві частини. «В цій фракції багато прагматичних людей. Вони не можуть бачити себе поза владою. Є два центри впливу. Один – В. Янукович, другий – група Р. Ахметова. Р. Богатирьова належить до другої. Перебуваючи в оточенні В. Януковича, Р. Богатирьова відчувала себе некомфортно ще задовго до створення уряду Ю. Тимошенко, терпіла нападки. Партія, яка не має ідеології, побудована за принципом бізнесового клубу, заради отримання влади і захоплення підприємств, звичайно ж, скоро розвалиться», – заявив М. Волинець.

Думку про те, що в «регіоналів» може формалізуватися два крила, розділяє і один з лідерів БЮТ М. Томенко. Щоправда, М. Томенко скептично ставиться до припущення, що найближчим часом Р. Богатирьова очолить нову партійну структуру. Із тієї причини, що вона – держслужбовець. «Але ближче до президентських виборів теоретично таке можливо», – зазначив М. Томенко.

Політолог А. Окара також вважає, що Р. Богатирьова цілком може повести за собою ту частину партії, яку контролює Р. Ахметов, якщо він того захоче. А це як мінімум половина депутатів фракції ПР.

А колишній нардеп Д. Видрін упевнений, що нинішній актив ПР «готовий вступити в Секретаріат Президента поголовно, якщо тільки В. Ющенко запросить». Врятувати партію від деградації і розпаду, переконаний Д. Видрін, можна лише за умови, якщо «повністю скинути застарілу політичну шкіру».

Але поки що Партія регіонів не може визначитися зі своїм ставленням до позиції Р. Богатирьової. Щоправда, це може бути продуманим ходом, який дає

змогу і перебувати у владі, і критикувати її. Адже не один раз лунали заяви про виключення Р. Богатирьової з лав Партії регіонів. Зокрема, про це говорив В. Кисельов. У свою чергу народний депутат від Партії регіонів Г. Герман підтвердила заяву свого однопартійця В. Кисельова щодо того, що Р. Богатирьовій «у партії робити більше нема чого». «Було ухвалено рішення ще на політраді, що питання про виключення з партії буде розглянуто Донецькою обласною організацією. Я думаю, що все буде дуже справедливо, толерантно, зважено, враховуючи всі відповідні обставини. Кисельов сказав так, як воно і є насправді», – відзначила Г. Герман.

Проте зовсім нещодавно Г. Герман висловлювалася інакше. Відразу після призначення Р. Богатирьової на посаду секретаря РНБО вона заявила, що підтримує таке призначення. «Ми позитивно оцінюємо це призначення. Це дуже розумний і зважений вибір. Раїса Василівна може багато що зробити для подолання розділення країни», – сказала вона. Г. Герман назвала Р. Богатирьову «досвідченим, збалансованим політиком». «Ми раді цьому призначенню. Це призначення ще раз підтверджує те, що Президент налаштований на об'єднання країни», – підкреслила вона. Така «непослідовність» Г. Герман може бути свідченням певної, поки ще не зрозумілої гри в самій Партії регіонів.

А тим часом питання про виключення секретаря Ради національної безпеки і оборони Р. Богатирьової з лав Партії регіонів не порушувалося в Донецькій міській організації ПР. Про це повідомив прес-секретар обласного відділення партії І. Чичасов. «Поки немає ніяких рішень. Це думка Кисельова. Поки це питання не піднімалося ніде», – зазначив І. Чичасов.

Сам же В. Кисельов вважає, що президентське оточення намагається розколоти Партію регіонів. За його словами, всі спроби Секретаріату Президента розгойдати партію, розколоти її – безперспективні. За його словами, Партія регіонів залишиться монолітною. «Дрібні надколи ні про що не свідчать. Завдання щодо розколу партії глава СП Балого не виконає», – упевнений В. Кисельов. Він наполягає на тому, що жодного альтернативного ПР партійного проекту не існує, а Р. Богатирьова, після того як „демонстративно перейшла в соратники Президента”, не користується підтримкою партійців. «Я згоден, що вона мала право претендувати на більше – бути, наприклад, у президії ВР від Партії регіонів. Але в РНБО партія її не делегувала – йдучи туди, Раїса Василівна керувалася більше особистими мотивами», – заявив В. Кисельов.

Ще один, “регіонал” В. Лук’янов заявив, що розмови про розкол партії – провокація і спроба бажане видати за дійсне. За його словами, не було ніякого розколу, немає і не буде.

Щоправда, як зазначають експерти, незважаючи на те, що лідери “регіоналів” постійно запевняють суспільство у своїй „залізобетонній єдності”, питання про наявність монолітної команди усередині партії стає все більш відкритим. Публічні лідери ПР неодноразово заявляли, що про жоден розкол не може бути і мови, але перший місяць перебування в опозиції продемонстрував, що міжгрупові суперечності можуть виявитися більш вагомим аргументом, ніж

цілком зрозуміле бажання повернутися до державної влади. А значить, не можна буде відновити той формат політико-економічних відносин, який панував з 2006 р.

За словами експертів, поява інформаційних повідомлень про те, що Р. Ахметов вийшов з партії, чи В. Янукович вимушений залишити її, дає можливість зробити припущення, що йдеться про розгортання медіа-атаки проти старого партактиву. На думку експертів, її авторами можуть бути представники правлячої коаліції. Але не залишається поза увагою варіант, що це вигідно бізнес-крилу ПР, яка фінансує партійні витрати.

Ще одна проблема ПР, яку можна констатувати, – відсутність конкретних дій і навіть спроби консервування проблем. Показово, що навіть незадоволення В. Януковича демаршем Р. Богатирьової не мало практичних наслідків – всі залишилися на своїх постах, і внутріпартійний скандал вдалося зам'яти.

Також варто відзначити, що ПР з моменту голосування за бюджет ніяких активних дій не робила. Коментарі Т. Чорновола та інших партійних спікерів залишаються традиційними і не несуть ніякого контекстуального навантаження. В усякому випадку, на жодне питання в публічних дискусіях не була дана більш-менш конкретна відповідь.

Невизначеними залишаються подальші дії ПР в короткостроковій і середньостроковій перспективі. Постійно ігнорувати всі голосування протягом діяльності чинного складу ВР неможливо, і це здається зрозумілим самим регіональним лідерам. З другого боку, почати голосувати – означає виступити на стороні влади, що також неприйнятно для “регіоналів”. Такі дії означатимуть підтримку «помаранчевих», що несе в собі політичні ризики, враховуючи радикальність електоральних настроїв. Таким чином, виникає складна дилема, яка заганає партію в глухий кут.

Реалії примушують членів ПР шукати нові підходи для вирішення кризової ситуації. Що, у свою чергу, можливо або при зміні партійного керівництва, або за умови придушення внутрішньої опозиції і створенні більш «ліберального партійного образу».

Деякі експерти висловлюють іншу думку. Вони вважають, що для Партії регіонів і її лідера не все так погано, адже з 2004 р. на стабільно високий рейтинг В. Януковича істотно не впливає його перебування ні у владі, ні в опозиції. Отже, актуальним для нього залишається одне питання – як зберегти свої позиції і статус одного з політичних лідерів країни.

Як відомо Партія регіонів виграла парламентську кампанію, прийшовши першою до фінішу в цих перегонах. І хоча створити коаліцію і залишитися у влади В. Януковичу не вдалося, що дало мотив називати його невдахою року, не все так погано особисто для нього. І якщо хтось вже удруге пророкуватиме йому політичне небуття – він явно поспішає з оцінками. Схоже, на цей раз В. Янукович не має наміру зникати на півроку, як це було в 2005 р. Більш того, він разом з своїм тіньовим урядом перейшов в радикальну опозицію, що показало вже голосування за бюджет-2008. Партія регіонів – одна з трьох фракцій меншості, яка жодного разу не проголосувала при ухваленні цього

документа у двох читаннях, тим самим не розділяючи відповідальність за виконання головного фінансового документа країни.

На думку експертів, головне для Януковича-політика – зберегти свій рейтинг, а це в нинішніх умовах перебування в опозиції цілком реально зробити. Зростання цін, аварії в ЖКГ та інші катаклізми в економіці країни – не найкращий полігон для піару. Йому знову можна буде критикувати владу, повернутися до старої риторики про статус російської мови як другої державної і теми НАТО, чого він не міг собі дозволити перебуваючи у владі. Та і розкол у країні дає йому можливість розраховувати на ту вагому частину електорату, для якої він як і раніше залишається лідером. І конкурентів на цьому полі у нього поки немає.

До того ж тепер у В. Януковича буде більше часу для політичної діяльності, а у фракції, лідером якої він став, нині склалася група орієнтованих на нього людей, починаючи від С. Львовичкіна, А. Толстоухова і тих, хто з ними, і закінчуючи такими політиками як М. Азаров і В. Рибак. А голосування за вигнання з партії людини Р. Ахметова – Р. Богатирьової – стане випробуванням на міцність партії і покаже, хто ж є реальним її господарем. І поки у В. Януковича є незаперечна перевага – високий рейтинг – завжди знайдуться ті, у тому числі і промисловці, хто погодиться на нього поставити в наступних, вже президентських перегонах. Схоже, саме тоді і стане зрозумілим, чи настав час для В. Януковича йти зі сцени, на яку його привели не за його волею і у котрій раз примушують вести боротьбу за владу (*Сонюк В. Ахметов «подстригає» Януковича под ноль // Вечерние Вести. – 2008. – 24.01; Корреспондент заглянул в будущее Партии регионов // Корреспондент.net – 2008. – 18.01; Виктор Янукович и Ринат Ахметов оформляют развод // Укррудпром. – 2008. – 17.01; Герман: Богатыревой в ПР делать нечего // Версии.com – 2008. – 12.01; Оппозиция за семью печатями // ВОВРЕМЯ.info (<http://www.vovremya.info>). – 2008. – 14.01; В ПР хотят создать оппозиционный конституционный совет // ProUA (<http://www.proua.com>). – 2008. – 15.01; Раиса Богатырева расколола Партию регионов // Укррудпром (<http://www.ukrrudprom.com>). – 2008. – 17.01; Янукович розповів про «свідомих українців» та «хохлів» // Газета по-українськи. – 2008. – 22.01; Крім 3. Аби ото не працювати? // Україна молода. – 2008. – 24.01; За год из власти в оппозицию // Гуляй-Поле Российско-украинское обозрение (<http://www.politua.ru>). – 2008. – 9.01).*

Проблеми інформатизації

Матеріали наукової конференції

„Глобальна модернізація і сталий розвиток: соціальні імперативи і економічні стратегії”

С. Кулицький, канд. екон. наук,
старш. наук. співроб.

Інформаційно-аналітична діяльність як інструмент забезпечення сталого розвитку української економіки за умов глобалізації

Глобалізація світової економіки, з одного боку, відкриває нові можливості перед національними економіками, а з іншого – створює нові загрози для їх розвитку. Значною мірою це пов'язано з тим, що процес глобалізації світової економіки, як наголошують деякі дослідники, має об'єктивний і суб'єктивний аспекти. Останній, по суті, досить часто має насильницький характер і в цьому випадку, як правило, проявляється в цілеспрямованих діях найпотужніших суб'єктів глобалізаційного процесу, включаючи його економічну складову [1; 5; 9; 10]. Можна вважати, що саме суб'єктивна насильницька сторона глобалізації у першу чергу призводить до чисельних конфліктів, від яких страждає більшість відносно слабших суб'єктів світової економіки, включаючи Україну.

Щоб якось пом'якшити деякі з негативних проявів глобалізації економічно найпотужніші держави світу нерідко вдаються до по суті протекціоністських заходів із захисту власних економік, що, у свою чергу, створює додаткові перешкоди на шляху сталого розвитку національних економік відносно слабших суб'єктів міжнародної спільноти. Повною мірою це стосується й України.

Взагалі-то підхід до аналізу економіки як системи влади цілком виправданий і досить успішно розробляється іноземними, а останнім часом – і вітчизняними вченими. Правда, у вітчизняній економічній науці все ж таки існує досить значний дефіцит цілеспрямованих досліджень з цієї проблематики. З позицій означеного підходу владу в економіці треба розглядати як здатність одного агента або ж групи агентів економічних відносин нав'язувати свої цілі іншим агентам економічних відносин. Тому реальна економіка, у тому числі й міжнародна – це світ нерівних (асиметричних) відносин між агентами, що мають нерівні позиції в процесі товарно-грошового обміну і мають нерівні (неоднакові) можливості щодо примусу один одного. Економічна влада може проявлятися як на ринках товарів і послуг, так і на ринках факторів виробництва. Причому, як зазначають деякі дослідники, у господарському житті суспільства влада економічних агентів, як правило, не декларується, а навпаки – всіляко маскується, у тому числі й за допомогою ідеології, що цілеспрямовано підтримується носіями влади [2].

Причому владні відносини в сучасній глобальній економіці доцільно розглядати як багаторівневу ієрархію. Відповідним чином у цій ієрархії різні суб'єкти (підприємства, держави, міжнародні організації тощо) мають

неоднаковий фактичний статус і перебувають відповідно на різних рівнях ієрархії. Тобто є суб'єкти найвищого рівня ієрархії, так би мовити найвпливовіші суб'єкти процесу глобалізації [3, с. 80], а є відповідно і суб'єкти нижчих рівнів світової економічної ієрархії.

Певною мірою такий ієрархічний підхід до процесу сучасної глобальної модернізації світової економіки корелює з ідеєю про поділ глобальної капіталістичної системи на Центр і Периферію, висловленою відомим фінансистом Дж. Соросом. Хоча межі означених утворень він чітко й не окреслює [9]. Та й однозначно зробити на практиці це не так вже й просто через поліструктурний характер сучасних міжнародних відносин.

Багаторівнева ієрархія сучасної світової економіки відображається в поєднанні процесів її глобалізації та регіоналізації. Відповідним чином можна говорити про світових та регіональних лідерів. На практиці владні відносини в сучасній світовій економіці проявляються в тому, що суб'єкти вищого рівня ієрархії можуть перекладати на суб'єктів нижчого рівня ієрархії якусь частину витрат і ризиків своєї економічної діяльності. Хоча означені владно-економічні відносини далеко не завжди жорстко детерміновані і у конкретних ситуаціях можуть проявлятися по-різному.

Як прояв таких владно-економічних відносин можна розглядати величезну емісію долара Федеральною резервною системою США, що йде на покриття дефіциту платіжного балансу цієї країни. Інший приклад подібного типу відносин – поведінка Росії на євразійському ринку природного газу.

Сильніші суб'єкти світової економіки можуть у той чи інший спосіб протидіяти негативному впливові згаданих вище чинників. Так, для країн Європейського Союзу достатньо ефективними інструментами протидії негативним зовнішнім впливам у системі міжнародних економічних відносин є маніпулювання курсом євро, запровадження квотування імпорту певних товарів, регулювання міграції робочої сили тощо. А Росія, наприклад, негативний вплив глобалізації на її економіку, що проявляється, зокрема, у зниженні курсу долара США – валюти котирування основних товарів російського експорту, намагається компенсувати використанням свого монопольного становища на ринках природного газу, почасти, нафти та деяких інших, переважно сировинних, товарів. Інші, відносно слабші суб'єкти світової економіки, включаючи й Україну, змушені шукати своїх шляхів протидії негативним впливам глобалізації. Причому впливам не лише об'єктивним, а й суб'єктивним – зумовленим діями відносно сильніших агентів міжнародних відносин.

Тому треба наголосити, що цілий ряд проявів глобальної модернізації світової економіки, як-то кризові явища на міжнародних фінансових ринках, значні несподівані коливання кон'юнктури світових товарних ринків, міжнародні міграції робочої сили, включаючи нелегальні міграції, експансія транснаціональних корпорацій (ТНК) та їх прагнення до встановлення монопольної ринкової влади тощо вступають у суперечності з вимогами сталого розвитку національних економік. Адже саме сталий розвиток національної економіки, що передбачає її збалансований та динамічний

розвиток, якраз і потребує своєчасного запобігання кризовим явищам, у тому числі й таким, що є проявом сучасної глобальної модернізації світової економіки.

Так, специфіка умов, за яких бажано забезпечити сталий розвиток української економіки, полягає в тому, що, з одного боку, світовий процес глобалізації для України поєднується з процесом пострадянської трансформації, а з іншого – глобалізація – асиметрична за своєю природою, оскільки найпотужніші суб'єкти (транснаціональні компанії, розвинуті капіталістичні держави тощо) намагаються реалізувати її у своїх інтересах. Закономірним результатом таких прагнень є різноманітні конфлікти, що нерідко приймають форму інформаційно-психологічних операцій та війн. Однак зазначена асиметрія не є фатальною. Її негативна дія може бути істотно послаблена за рахунок добре організованої інформаційної, у тому числі й інформаційно-аналітичної, діяльності. Адже ефективна інформаційна діяльність, як атрибут будь-якого управлінського процесу, значною мірою визначає результати діяльності агентів економічних відносин.

Що ж стосується чинників, які впливають на інформаційну діяльність у цілому і на інформаційно-аналітичний процес зокрема, то ці чинники можна поділити на мотиваційні, когнітивні та ресурсні. Між ними існує прямий та зворотний зв'язок.

Мотиваційні чинники являють собою ступінь зацікавленості суб'єктів економічних відносин у результатах інформаційно-аналітичного процесу. На практиці можлива ситуація, коли інтереси держави, підприємств, організацій та окремих працівників не збігаються й спрямовані на досягнення різних цілей.

Під когнітивними (пізнавальними) чинниками інформаційно-аналітичного процесу треба розуміти інтелектуальний потенціал відповідних організацій та їх працівників, їх здатність до розв'язання різних проблем, у тому числі й за рахунок нестандартного мислення, їх кваліфікацію, професіоналізм у найширшому розумінні цих термінів. Через якісну відмінність кваліфікації працівників, як специфічного виду ресурсів, її доцільно розглядати окремо від матеріально-технічних та фінансових ресурсів суб'єктів (підприємств, організацій тощо).

Саме матеріально-технічні та фінансові ресурси розглядають у першу чергу, коли йде мова про ресурсні чинники забезпечення інформаційно-аналітичного процесу. Адже, за умов однакової кваліфікації та мотивації суб'єктів економічних відносин, кращі можливості задоволення власних інформаційних потреб матимуть суб'єкти з вищим рівнем їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення.

Утім, треба враховувати не лише асиметрію процесу глобалізації світової економіки, а й асиметрію внутрішньо притаманну інформаційним відносинам як таким. Завдяки цьому феноменові відносно слабші суб'єкти світової економіки можуть принаймні частково компенсувати слабкість своїх позицій у системі міжнародних відносин шляхом ефективною інформаційною, у тому числі й інформаційно-аналітичною, діяльністю як складовою будь-якого процесу управління.

Ідеться, наприклад, про можливість використання інформаційно-аналітичної діяльності як інструменту протидії негативним впливам глобалізації на українську економіку за умов різноманітних конфліктів, включаючи проведення інформаційно-психологічних операцій та війн. Враховуючи запропоновані фахівцями визначення [6], у найзагальнішому плані ми будемо розглядати інформаційно-психологічні операції та війни як комунікативну технологію впливу на свідомість певної аудиторії, що має за мету коротко- і довготермінові цілі зміни поведінки цієї аудиторії. В економіці зазначені аудиторії складаються із суб'єктів відповідних економічних відносин.

У цьому контексті видається доцільним застосування еволюційного підходу до аналізу зазначених процесів, запропонованого російськими дослідниками А. Манойло, А. Петренко та Д. Фроловим. Суть цього підходу полягає в тому, що інформаційно-психологічні війни є завершальною агресивною стадією інформаційно-психологічного конфлікту із застосуванням відповідної інформаційної зброї, якій передують ряд інших стадій [4, с. 46]. А раз так, то ймовірна перспектива інформаційно-психологічної війни може бути прогнозована потенційним об'єктом інформаційно-психологічної агресії на більш ранніх стадіях конфлікту чи навіть взагалі до виникнення конфлікту як такого. Відповідним чином цей потенційний об'єкт інформаційно-психологічної агресії може вжити заходів для запобігання несприятливому для себе перебігу подій або принаймні пом'якшення негативних наслідків таких подій. У цьому випадку стрімко зростає роль точних і своєчасних прогнозів як однієї з форм інформаційно-аналітичної діяльності.

У контексті викладених вище міркувань спробуємо визначити вплив різних чинників інформаційної діяльності на перебіг проблемних ситуацій в економіці за участю української сторони. Так, аналіз фактів дає змогу стверджувати, що перебіг перманентної російсько-української війни в газовій сфері визначається перш за все мотиваційними чинниками інформаційної діяльності її учасників. Адже з року в рік гострота російсько-українських перемовин щодо умов постачання природного газу в Україну наростає з наближенням чергового нового року. Після досягнення апогею конфлікту, коли, нарешті, визначається ціна поставок природного газу в Україну, інтенсивність російсько-українських інформаційних відносин стрімко згасає, переходячи в так званий робочий режим з тим, щоб у середині наступного року знову пожвавішати.

Що ж стосується когнітивних чинників інформаційної діяльності на ринку газу, то вони пов'язані із своєчасним визначенням економічними агентами зміни тенденцій динаміки цін на газ із врахуванням широкого спектра факторів, що впливають на цей процес. Як правило, проблеми власне когнітивного характеру не дають інформаційних приводів для проведення публічних інформаційно-психологічних кампаній у газовій сфері. Вони знаходять своє відображення в різноманітних аналітичних матеріалах.

Утім, з високим ступенем імовірності можна стверджувати, що саме проблеми когнітивного характеру є ключовими для визначення напрямів дій органів державної влади та управління України у сфері грошового обігу.

Непрямым чином це підтвердив заступник голови Національного банку України О. Савченко, зазначивши в інтерв'ю кореспондентам газети „Экономические известия”, що залежність вітчизняної економіки від зовнішнього світу зростатиме, а тому – посиляться ймовірність всіляких кризових ситуацій. І далі: „Враховуючи, що значущість американської валюти поступово падає у світі, треба дедалі більше орієнтуватись на інший світ – на світ євро, рубля, юаня та ін.” Тому, за словами О. Савченка, „ризики країни повинні бути захищені на достатньо високому рівні. Зараз вони забезпечуються золотовалютними резервами НБУ, але ми хочемо перекласти ці ризики на всіх учасників економічної гри. Ми давно говорили про свої позиції – вічно стабільним курс (долару США в Україні. – К. С.) бути не може. Всі повинні бути готові до того, що рано чи пізно курс буде коливатись” [8].

Як бачимо, режим функціонування вітчизняної грошової системи перебуває на порозі суттєвих змін при досить високому ступені невизначеності конкретних проявів цього режиму для суб'єктів української економіки. Саме зацікавленість практично всіх вітчизняних економічних агентів у стабільній роботі грошової системи України нівелює можливі розбіжності в їх інтересах і виводить для них на перший план питання оптимізації функціонування грошової системи нашої країни в найближчому майбутньому. Розв'язання цієї проблеми вимагає подолання певних когнітивних (пізнавальних) бар'єрів шляхом належним чином організованої інформаційно-аналітичної діяльності (у широкому тлумаченні цього поняття).

Водночас, враховуючи досить гострий дефіцит фінансів, часу на розв'язання проблем адаптації української економіки до функціонування за правилами Світової організації торгівлі, а почасти – і кадрів відповідної кваліфікації, високоефективним може виявитися поєднання ряду наступних підходів до оптимізації системи економіко-інформаційних відносин в Україні: бюджетного, ситуативного і кластерного (назви дещо умовні). Їх суть полягає в такому.

Бюджетний підхід передбачає **гарантоване фінансування за рахунок коштів Державного бюджету** найважливіших напрямів наукових та інших аналітичних досліджень. Насамперед це стосується фундаментальних робіт або таких прикладних досліджень, що здатні започаткувати позитивну „ланцюгову реакцію” в науці, промисловості або інших сферах суспільної діяльності. Сюди, наприклад, можна віднести дослідження проблем адаптації українського суспільства до процесу глобалізації світової економіки.

Ситуативний підхід передбачає моніторинг розвитку інформаційної сфери в цілому та інформаційного ринку зокрема, а також аналіз окремих сегментів інформаційної сфери та державного регулювання інформаційної діяльності в суспільстві із застосуванням правових, економічних і організаційно-адміністративних важелів. Моніторинг інформаційної діяльності у сфері суспільного управління, включаючи й відповідну інформаційно-аналітичну роботу, повинен поширюватися, наприклад, на консалтингову, виставкову та рекламну діяльність, роботу багатьох ЗМІ, особливо спеціалізованих тощо. Адже з допомогою реклами іноземні товаровиробники дедалі активніше

здійснюють свою експансію на український ринок. За рахунок коштів державного бюджету повинен фінансуватись моніторинг розвитку інформаційної сфери України, а державне фінансування інших напрямів інформаційно-аналітичної діяльності має здійснюватися за потребою залежно від конкретної ситуації. Основний тягар витрат у наведених вище сферах інформаційної діяльності в майбутньому, як і нині, нестиме приватний власник.

Кластерний підхід до вивчення конкуренції, у тому числі й міжнародної, був детально розроблений М. Портером. Суть його полягає в тому, що конкурентоспроможність національної економіки визначається перш за все рівнем розвитку кластерів – сукупностей взаємопов'язаних галузей та видів діяльності, що виробляють й реалізують конкурентоспроможні на ринку товари. Підтримка державою розвитку саме таких кластерів сприяє посиленню конкурентоспроможності відповідних національних економік, розвитку цих країн [7]. За таких обставин раціональна організація інформаційної діяльності в суспільстві забезпечуватиме наукову та іншу інформаційно-аналітичну підтримку функціонування зазначених кластерів.

Відповідно кластерний підхід до організації інформаційної діяльності в економіці України має базуватися на **поєднанні інтересів і ресурсів** держави та фінансово-промислових груп (ФПГ), інших економічних агентів з метою підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки. Причому на початковому етапі замовником наукових та інших аналітичних досліджень з метою визначення кластерів вітчизняної економіки, найперспективніших з позицій пріоритету національних інтересів повинна виступати держава. А фінансувати ці дослідження треба з Державного бюджету. Мета таких заходів – забезпечення незалежності, а отже – й об'єктивності базових досліджень.

У подальшому, при визначенні перспектив розвитку конкретних кластерів, до організації та фінансування досліджень доцільно залучати ФПГ, інших зацікавлених суб'єктів. Саме таке поєднання інтересів та ресурсів різних економічних агентів може забезпечити швидкий розвиток капіталоемних прикладних наукових досліджень та інших прикладних напрямків інформаційно-аналітичної діяльності. Так, ресурси держави та приватного капіталу могли б бути об'єднані для усебічного дослідження процесів об'єднання підприємств та концентрації капіталу на світовому металургійному ринку. Адже саме на базі чорної металургії сформувався провідний кластер сучасної української економіки.

А ефективного забезпечення зацікавлених суб'єктів значною частиною стратегічно важливої інформації можна досягти, наприклад, завдяки організації належної інформаційно-аналітичної діяльності на базі національних, спеціалізованих та обласних бібліотек. Саме бібліотеки можуть бути виробниками інформаційних продуктів, що характеризуються різною глибиною переробки висхідної інформації, та накопиченням цих продуктів у спеціалізованих базах даних. Що ж стосується конкретних механізмів організації виробництва та розповсюдження бібліотеками відповідних інформаційних продуктів, то це питання повинно бути предметом окремого дослідження.

Література

1. Білорус О. Г. Глобалізація і національна стратегія України. – К.: ВО „Батьківщина”; Броди: Просвіта, 2001. – 301 с.
2. Дементьев В. В. Экономика как система власти. – Донецк: Изд-во „Каштан”, 2003. – 404 с.
3. Кулицький С. П. Питання задоволення інформаційних потреб української економіки в умовах глобалізації // Україна в глобалізованому світі : Зб. наук. праць / НАН України. Ін-т світової економіки і міжнародних відносин; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2007. – С.79 – 84.
4. Манойло А. В., Петренко А. И., Фролов Д. Б. Государственная информационная политика в условиях информационно-психологической войны. – М.: Горячая линия – Телеком, 2003. – 541 с.
5. Мартин Г.-П., Шуманн Х. Западня глобалізації : атака на процвітання і демократію. – М.: Издательский Дом „Альпина”, 2001. – 335с.
6. Почепцов Г. Г. Информационные войны. – М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2000. – 576 с.
7. Портер М. Международная конкуренция. – М.: Международные отношения, 1993. – 896 с.
8. Савченко А.: „Наш деловой цикл ближе к Европе” / Беседовали Ю. Свирко и А. Дубинский // Экономические известия. – 2007. – 5.12 (№ 216). – С.17.
9. Сорос Дж. Криза глобального капіталізму: (Відкрите суспільство під загрозою). – К.: Основи, 1999. – 259 с.
10. Сорос Дж. Про глобалізацію. – К.: Основи, 2002. – 173 с.

До уваги держслужбовця

С. Горбань, завсектору НБУВ
Ю. Левченко, бібліограф 1 кат.

Бій під Крутами 29 січня 1918 р.

За матеріалами газет 1993–2008 рр. (фонди НБУВ)

1. Ющенко В. А. Про відзначення 90-ї річниці подвигу Героїв Крут: Указ Президента України від 25 жовт. 2007 р., № 1014 / В. А. Ющенко // Уряд. кур’єр. – 2007. – 7 листоп.
2. Ющенко В. А. Про вшанування пам’яті Героїв Крут: Указ Президента України від 15 січ. 2007 р., № 15 / В. А. Ющенко // Уряд. кур’єр. – 2007. – 18 січ. – С. 4.

3. Ющенко В. А. Вони стали на захист Батьківщини: Звернення з нагоди Дня пам'яті Героїв Крут / В. А. Ющенко // Уряд. кур'єр. – 2005. – 29 січ. – С. 1.
4. Ющенко В. А. Звернення Віктора Ющенка до українського народу з нагоди Дня пам'яті Героїв Крут / В. А. Ющенко // Нація і держава. – 2005. – 1–7 лют. – С. 1.
5. Ананченко Т. “І ти, і я, і кожен з нас...”: [Про трагіч. події під станцією Крути 29 січ. 1918 р.] / Т. Ананченко // Чорномор. новини. – 2007. – 27 січ. – С. 3.
6. Баглай Й. “Як ви умирали, вам дзвони не грали...”: [Битва під Крутами] / Й. Баглай // Карпат. Україна. – 1993. – 28 січ. – С. 2.
7. Бердник М. На одного реального героя Крут приходиться 16 мифов / М. Бердник // 2000. – 2006. – 1–7 сент. – С. 1, 3.
8. Білокінь С. Останній шанс? / С. Білокінь // Літ. Україна. – 1993. – № 5. – С. 3: фото.
Крутянська трагедія.
9. Божук Г. За волю і долю України: [Про бій під Крутами] / Г. Божук // Новини Закарпаття. – 1998. – 31 січ. – С. 11.
10. Булах Г. Крути – трагедія і перемога духу: [З історії України] / Г. Булах // Сіл. вісті. – 2005. – 28 січ.
11. Василенко О. Герої Крут: [З історії України] / О. Василенко // Столиця. – 2005. – 28 січ. – С. 3.
12. Вечерський В. Трагедія під Крутами: Штрихи до біограф. В. Примакова: [З історії України] / В. Вечерський // Демокр. Україна. – 2000. – 4 лют.
13. Гончаренко А. Бій під Крутами: [Спогади полковника Армії УНР А. Гончаренка] / А. Гончаренко; Підгот.: М. Камінський // Вільне слово. – 2000. – 26 січ.; 2005. – 26 січ. – С. 4–5.
14. Горак В. Драма біля станції Крути / В. Горак // День. – 2006. – 12 трав. – С. 8. – (Україна Incognita).
15. Гуренко Л. А чи закінчився бій під Крутами? / Л. Гуренко // Персонал Плюс. – 2006. – 25–31 січ. – С. 7.
16. Іванус М. Героїзм і трагедія Крут / М. Іванус // Мол. Галичина. – 1993. – 28 січ.

17. Ільєнко І. За волю і долю України: [Подвиг під Крутами] / І. Ільєнко // Літ. Україна. – 1993. – 28 січ. – С. 1.

18. Кирик Л. Гіркий урок українського державотворення: 85 років трагедії під Крутами / Л. Кирик // Освіта. – 2003. – 22–29 січ. – С. 1–2.

19. Коваленко В. Вони в той день нікого не боялись: Герої Крутів / В. Коваленко // Столиця. – 2003. – 31 січ.–6 лют. – С. 3.

20. “Коли стають до зброї діти, народ цей не премогти...”: [Про бій під Крутами: З історії України] // Хрещатик. – 2004. – 29 січ. – С. 4.

21. Кононенко Х. Крути: [До 75-річчя славетного бою] / Х. Кононенко // За вільну Україну. – 1993. – 28 січ.

22. Кочевська Л. Гортаючи сторінки історії: [Про трагедію під Крутами (кінець січ. 1918 р.) і більшов. терор у Києві в лют. 1918 р.] / Л. Кочевська // Укр. слово. – К.; Париж. – 1994. – 19 трав. – С. 12.

23. Кравчук А. Крути нашої долі: [1918 р.] / А. Кравчук // Волин. газ. – 2007. – 18 січ. – С. 4.

24. Крути: історія сьогодення: [Про бій під Крутами 29 січня 1918 року] / Підгот. О. Конечний // Слово Просвіти. – 2005. – 3–9 лют. – С. 4.

25. Крути – слава і смуток народу: Знак. бій у збройн. борні з більшов. Росією за відродж. укр. державності // Демокр. Україна. – 2004. – 29 січ. – С. 6.

26. Крути: честь і трагедія України // Час. – 2002. – 25–31 січ. – С. 8.

27. Кульова В. “На Аскольдовій могилі український цвіт...” / В. Кульова // Хрещатик. – 2007. – 26 січ. – С. 6.

28. Кульова В. Українські Фермопіли: 29 січня – День пам’яті Героїв Крут / В. Кульова // Уряд. кур’єр. – 2007. – 30 січ. – С. 7.

29. Кульчицкий С. Бой под Крутами: / С. Кульчицкий // Днепр. панорама. – 1997. – 29 янв.; Слобід. край. – 28 січ.

30. Лавренюк С. “Крути – це воскресіння, по довгих століттях, обірваної Полтавою Визвольної війни: / С. Лавренюк // Голос України. – 2005. – 29 січ. – С. 12.

31. Литвин М. Чорнів, червонів потолочений сніг, день славу писав Україні: [До 80-річчя бою під Крутами] / М. Литвин // Слово Просвіти. – 1998. – Лют. Чис. 2. – С. 5.
32. Малик Я. Бій під Крутами / Я. Малик // Волинь. – 1993. – 28 січ.; Закарпат. правда. – 1993. – 4 лют.
33. Малик Я. Їх у бій вела любов: [Про трагедію під Крутами] / Я. Малик // Світ молоді. – 1993. – 29 січ. – С. 3; Франк. криниця. – 29 січ. – С. 6, 8; Рівне. – 30 січ. – С. 5.
34. Махун С. Погано вивчений урок історії: [Про бій під Крутами 1918 р.] / С. Махун // Дзеркало тижня. – 2007. – 26 трав. – 1 черв. – С. 12.
35. Мизак Н. Бій під Крутами: Сторінки нашого відродження / Н. Мизак // Буковина. – 1993. – 28 січ.
36. Омельченко В. Під Крутами Росія чавила Україну: [1917–1918 р. Укр. студент. січовий Курінь] / В. Омельченко // Укр. газета. – 1995. – № 2. – С. 8.
37. Панченко В. Володимир і Юрій: дві іпостасі трагедії: В укр. іст. календарі кінець січ. позначено кривавим кольором. 29 січ. 1918 р. сталася трагедія під Крутами: [Серед тих, хто поклав голову в бою під Крутами, був 23-річ. студ. фіз.-мат. ф-ту. Київ. ун-ту Володимир Шульгин і 21-річ. Юрій Коцюбинський, син відомого укр. письмен.] / В. Панченко // День. – 2004. – 24 січ. – С. 7. – (Історія та “Я”).
38. Плачинда С. “Тридцять катів на одного студента молодого...”: 85 років тому під Крутами відбувся нерів. бій з моск. навалою / С. Плачинда // Столиця. – 2003. – 24–30 січ. – С. 5.
39. Пляченко А. На смерть йшли свідомо: [До 80-річчя битви під Крутами] / А. Пляченко // Одес. вісті. – 1998. – 5 лют.
40. Радовський В. Вмерли зі славою святих: 29 січ. минає 75 років від дня бою під Крутами / В. Радовський // Висок. замок. – 1993. – 28 січ.
41. Росляк Р. “Коли ви вмирили, вам дзвони не грали...”: До Дня пам’яті Героїв Крут / Р. Росляк // Нар. армія. – 2003. – 29 січ. – С. 1, 7.
42. Салига Т. Їхня кров і любов: Нотатки про героїв Крут та роздуми з приводу / Т. Салига // Літ. Україна. – 2008. – 24 січ. – С. 1, 7.
43. Сім’я Г. Їх було триста...: [До 75-річчя трагедії під Крутами] / Г. Сім’я // Вільне життя. – 1993. – 29 січ.

44. Скорина О. Крути. Тут кров юнацька пролилась...: [Ст. присвяч. подіям, що відбувались 18 січ. 1918 р. між Ніжином і Бахмачем і стали непересіч. подією в історії України 20-го ст.] / О. Скорина // Демокр. Україна. – 2007. – 27 січ. – С. 8.

45. Скринский В. Неусвоенный урок? Похоже, да...: [О годовщине трагедии под Крутами] / В. Скринский // Днепр. правда. – 1998. – 3 февр.

46. Солдатенко В. „І справжні, не фальшиві фарби?": Крути: спроба іст. інтерпретації / В. Солдатенко // Дзеркало тижня. – 2006. – 28 січ. – С. 20.

47. Сушинський Б. Крути: трагедія і уроки / Б. Сушинський // Одес. вісті. – 2006. – 11 лют. – С. 7.

48. Тесло А. “На Аскольдовій могилі український цвіт...”: [Пам’яті героїв Крут] / А. Тесленко // Слобід. край. – 2006. – 28 січ. – С. 4.

49. Ткаченко І. Крути – зоря нової доби / І. Ткаченко // Слово Просвіти. – 2004. – Ч. 5. – 29 січ. – 4 лют. – С. 8–9. – (Очевидець і літописець).

50. Толокін В. Герої Крут чи обдурені бунтівники?! / В. Толокін // Робітн. газета. – 2007. – 3 лют. – С. 7.

51. Харчук Н. Відлуння бою під Крутами стукає у наші серця / Н. Харчук // Столиця. – 2004. – 5 лют. – С. 5.

52. Чапуга С. Під Крути йшли галичани: Про бій 29 січ. 1918 р. біля залізн. ст. Крути на Чернігівщини / С. Чапуга, І. Ходан // Галичина. – 1997. – 28 січ. С. 7–8.

53. Шалата М. Безсмертна слава Крутів: [З історії України] / М. Шалата // Крим. світлиця. – 2005. – 28 січ. – С. 6.

54. Юсип Д. Українські Фермопіли: [До 75-річчя битви під Крутами] / Д. Юсип // Галичина. – 1993. – 29 січ. – С. 5.

55. Яворський І. Дотик крутянського болю / І. Яворський // Уряд. кур’єр. – 2008. – 29 січ. – С. 5.

Вшанування пам’яті Героїв Крут

56. Волга Л. Наша пам’ть про героїв Крут: [До першої річниці іст.-культурол. т-ва “Герої Крут”] / Л. Волга // Уряд. кур’єр. – 1998. – 22 груд. – С. 9.

57. Гайворон І. Ми не забудемо Крути: [Про урочисті мистец. заходи, присвяч. вшануванню героїв Крут] / І. Гайворон, А. Колядін // Літ. Україна. – 2006. – 2 берез. – С. 2.

58. Гвозь М. “Крути і ми”: [Коли ж наші можновладці переймуться патріотизмом учасників Крут. бою?] / М. Гвозь // Укр. слово. – 2007. – 31 січ. – 6 лют. – С. 3.

59. Гиргула І. Крути: не тільки слава, а й біль і сором: [До 78-ї річниці бою під Крутами] / І. Гиргула // Висок. замок. – 1996. – 30 січ.

60. Гузьо Г. У Львові постане пам'ятник Героям Крут / Г. Гузьо // Високий замок. – 2003. – 1–2 лют. – С. 4.

61. Денисюк К. Крути як символ жертвності і заклик до єднання: [Про урочистості, присвяч. вшануванню пам'яті учасників бою під Крутами] / К. Денисюк // Київ. правда. – 2007. – 30 січ.

62. Дмитренко О. Чого нас вчать Крути: 29 січ. Україна вшанувала подвиг Героїв Крут: [Участь лідера блоку “Наша Україна” В. Ющенко у вшануванні пам'яті героїв бою під Крутами] / О. Дмитренко // Шлях перемоги. – 2004. – 4 лют. – С. 3.

63. Коваль Я. Смолоскипи нашої пам'яті: [До 75-річчя героїч. бою під Крутами] / Я. Коваль // Мол. Галичина. – 1993. – 2 лют.

64. Кульова В. Героям Крут: [На Аскольд. могилі і на Лук'ян. цвинтарі подвигу київ. студ. та гімназистів віддали шану високопосадовці, громад. діячі та молодь] / В. Кульова // Хрещатик. – 2006. – 31 січ. – С. 4.

65. Левенок І. На честь Героїв Крут: Укр. Нар. Партія в Чернігові звернулася до міськради з пропозицією перейменувати одну з вул. міста на честь Героїв Крут / І. Левенок // Нар. слово. – 2008. – 17–23 січ. – С. 2.

66. Леонов І. Меморіал через 89 років встановлять героям Крут: Поки що презентовано лише проект кургану з червоною колоною: [Проект меморіалу «Пам'яті героїв Крут» презентували на тій самій іст. залізн. ст. «Крути» на Чернігівщині] / І. Леонов // Україна молода. – 2005. – 29 жовт. – С. 2.

67. Малик Я. Незламністю обезсмерчені: [До 80-річчя трагедії під Крутами] / Я. Малик, Ю. Киричук // За вільну Україну. – 1998. – 29 січ.

68. Махно Т. Пам'яті героїв Крут: [Вшанування героїв Крут в Україні] / Т. Махно // Укр. газета плюс. – 2007. – 25 січ. – С. 7. – (Нація).

69. Маховський О. Курган нашої слави і скорботи: Днями на Чернігівщині розпочнеться зведення меморіалу “Пам’яті героїв Крут” / О. Маховський // Вечір. Київ. – 2005. – 29 жовт. – С. 4.

70. Музиченко Я. Було триста – буде три мільйони: Як пластуни бережуть пам’ять героїв Крут / Я. Музиченко // Україна молода. – 2005. – 27 січ. – С. 11.

71. Музиченко Я. Ластівки над Крутами: [Відкр. пам’ятника 280 студ. і гімназістам, які загинули поблизу залізн. ст. Крути у січ. 1919 р., обороняючи Київ від рад.-рос. військ. Участь Президента України В. Ющенко у відкр.] / Я. Музиченко // Україна молода. – 2006. – 26 серп. – С. 1–2.

72. Назарова Г. Крути – частина нашого серця: [Участь лідера блоку “Наша Україна” В. Ющенко у мітингу-реквіемі, присвяч. 86-річчю бою під Крутами] / Г. Назарова // Без цензури. – 2004. – 30 січ. – 5 лют. – С. 2.

73. Нестерчук М. Пам’ять про Крути: [Виступи нар. деп. України П. Мовчана та В. Асадчева на відкр. мітингу з нагоди вшанування пам’яті Героїв Крут, що проходив біля Аскольд. могили] / М. Нестерчук // Слово Просвіти. – 2006. – 2–8 лют. – С. 1.

74. Онищенко Н. Пам’ять про Крути: [Про мітинг-реквієм на честь героїв України] / Н. Онищенко // Слово Просвіти. – 2006. – 2–8 лют. – С. 6.

75. Пам’ять про героїв жива: [Панахида і мітингі у пам’ять загиблих студ. під Крутами в 1918 р.] // Літ. Україна. – 1995. – № 5. – С. 1.

76. Після багатьох років чекання: [Про відкр. меморіалу пам’яті героїв Крут на Чернігівщині] // Уряд. кур’єр. – 2006. – 29 серп. – С. 4: фотогр.

77. Резолюція мітингу на вшанування пам’яті юних героїв, що загинули за волю України в 1918 році під Крутами: [Прийнято 19 січ. 1995 р., м. Київ] // Укр. слово. – 1995. – № 6. – С. 1.

78. Сич О. Круті Крути – 2006: 25 серпня – символічно на другий день після 15-ї річниці Української Незалежності – відбулося урочисте відкриття меморіального комплексу Героям-крутцям: [Огляд відкр. пам’ятника] / О. Сич // Шлях перемоги. – 2006. – 6 верес. – С. 8.

79. Скоробагатько С. “Вмерли в Новім Заповіті з славою святих...”: [Про відкр. Меморіалу героям Крут] / С. Скоробагатько // Сіл. вісті. – 2006. – 29 серп.

80. Скоробагатько С. Крути: трагедія і застереження: [До 81-ї річниці бою під Крутами] / С. Скоробагатько // Сіл. вісті. – 1999. – 2 лют.

81. Скоробогатько С. Крути: трагедія і застереження: [До 83-ї річниці бою під Крутами] / С. Скоробогатько // Сіл. вісті. – 2001. – 30 січ.

82. Скоробогатько С. По дорозі по кривавій нам іти у світ?...: 29–30 січ. Україна відзначала 80-ту річницю битви під Крутами / С. Скоробогатько, А. Глембоцька // Сіл. вісті. – 1998. – 3 лют.

83. Скоробогатько С. Хай нашу єдність осяває слава Крутів: Про вшанування пам'яті юних героїв, що загинули 87 років тому / С. Скоробогатько // Сіл. час. – 2005. – 1 лют.

84. Співвітчизники ще мають оцінити подвиг під Крутами: [За матеріалами звернення Президента України В. Ющенко до співвітчизників з нагоди Дня пам'яті Героїв Крут] // Демокр. Україна. – 2007. – 30 січ. – С. 3.

85. “Спом'янімо славу Крутів” // Деснян. правда. – 1993. – 29 січ.

86. Старицька-Черняхівська Л. Пам'яті юнаків-героїв, замордованих під Крутами / Л. Старицька-Черняхівська // Літ. Україна. – 1993. – 28 січ. – С. 6.

87. Тимошенко В. Жертовний подвиг не вмирає: [Про День пам'яті героїв Крут] / В. Тимошенко // Київ. правда. – 2005. – 28 січ.

88. Тканко В. “Про Крути треба не кричати, а говорити тихо...”: [Про вшанування пам'яті загиблих під Крутами: бесіда із заст. голови Черніг. облдержадмін. Віктором Тканком] / В. Тканко // День. – 2004. – 29 січ. – С. 1.

89. Шалата М. Безсмертна слава Крутів: [Дослідж. іст. подій бою під Крутами, уроч. захід шанування пам'яті героїв, прохання до Президента відносно надання Палацу творчості дітей та юнацтва ім'я „Герої Крутів”] / М. Шалата // Самост. Україна. – 2006. – 5–11 лют. – С. 6.

90. Ющенко відкрив Меморіал пам'яті Героїв Крут: [Огляд уроч. відкр. мемор. пам'ятника] // Самост. Україна. – 2006. – 1–14 верес. – С. 4.